

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Херсонський навчально-науковий інститут

Кафедра економіки

«Допущений до захисту»

В.о. завідувача кафедри

 Руснак А.В.

«08» грудня 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

на тему: Вдосконалення інвестиційної діяльності ГО «Закарпатська асоціація місцевого розвитку»

Виконала:

студентка групи 6418зм

 Поліщук Н.Є.

(підпис)

Керівник роботи:

в.о. завідувача кафедри

економіки,

д.е.н., професор

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

 Руснак А.В.

(підпис)

Херсон–2024р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Херсонський навчально-науковий інститут

Кафедра Економіки

Спеціальність 076 «Підприємництво та торгівля»

Освітня програма «Бізнес і приватне підприємництво»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньої програми

 Ломоносова О.Е.
(підпис)

«17» жовтня 2024 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Студентці

Поліщук Наталії Євгенівні

(Прізвище, ім'я по батькові)

1. Тема роботи Вдосконалення інвестиційної діяльності ГО «Закарпатська асоціація місцевого розвитку»

Керівник роботи Руснак Алла Валентинівна, д.е.н., професор

(прізвище, ім'я по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені розпорядженням директора ХННІ НУК від «17» жовтня 2024 р. № 10

2. Термін подання роботи: 7 грудня 2024 р.

3. Вихідні дані до роботи Первинна, фінансова і статистична звітність підприємства; інформація Державної служби статистики України, Закони України, постанови Кабінету міністрів України

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Руснак А.В., в.о. завідувача кафедри економіки		
2	Руснак А.В., в.о. завідувача кафедри економіки		
3	Руснак А.В., в.о. завідувача кафедри економіки		

7. Дата видачі завдання

«17» вересня 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів випускної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Обґрунтування актуальності і мети роботи	до 03.10.2024 р.	виконано
2.	Опрацювання нормативно-законодавчої бази, аналіз літературних джерел	до 17.10.2024 р.	виконано
3.	Збір, обробка і узагальнення статистичних даних і даних річних фінансових звітів	до 31.10.2024 р.	виконано
4.	Оцінка ефективності діяльності підприємства та розробка пропозицій з удосконалення	до 14.11.2024 р.	виконано
5.	Обґрунтувати висновки	до 22.11.2024 р.	виконано
6.	Оформлення роботи та подання на кафедру	до 07.12.2024 р.	виконано

Здобувач

(підпис)

Поліщук Н.Є.

(ПІБ)

Керівник роботи

(підпис)

Руснак А.В.

(ПІБ)

АНОТАЦІЯ

У роботі досліджені теоретико-методичних і практичних аспектів аналізу фінансових результатів та визначені шляхи покращення фінансових результатів промислового підприємства..

Крім того, автором досліджені тенденції та визначені перспективи розвитку виробництва батарей і акумуляторів в Україні, окреслені шляхи зниження собівартості продукції та методи стимулювання збуту продукції підприємства.

Ключові слова: підприємство, виробництво, аналіз фінансових результатів.

ABSTRACT

The paper examines the theoretical, methodological and practical aspects of the analysis of financial results and identifies ways to improve the financial results of an industrial enterprise.

In addition, the author researched the trends and determined the prospects for the development of the production of batteries and accumulators in Ukraine, outlined ways to reduce the cost of production and methods of stimulating the sale of the company's products.

Key words: enterprise, production, analysis of financial results..

ЗМІСТ

ВСТУП	9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ	
ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ.....	12
1.1. Сутність інвестицій як об'єкта управління.....	12
1.2. Особливості здійснення інвестиційної діяльності підприємств.....	18
1.3. Державне регулювання інвестиційної політики в Україні.....	30
РОЗДІЛ 2. УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ	
ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ «ЗАКАРПАТСЬКА	
АСОЦІАЦІЯ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ».....	38
2.1. Загальна характеристика діяльності ГО «Закарпатська Асоціація	
Місцевого Розвитку».....	38
2.2. Аналіз та оцінка ефективності інвестиційної діяльності	
громадської організації.....	48
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ І ВДОСКОНАЛЕННЯ	
УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ГО «ЗАКАРПАТСЬКА	
АСОЦІАЦІЯ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ».....	54
3.1. Основні напрямки вдосконалення управління	
інвестиційною діяльністю організації.....	54
3.2. Розробка заходів щодо усунення недоліків у процесі	
управління інвестиційною діяльністю ГО «Закарпатська Асоціація	
Місцевого Розвитку».....	64
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	80

ВСТУП

На сучасному етапі при різноманітні складних кризових економічних процесів і взаємовідносин між підприємствами, фінансовими інститутами, державами на внутрішньому і зовнішньому ринках гострою проблемою є ефективне вкладення (інвестування) капіталу з метою його збільшення. Економічна природа інвестицій обумовлена закономірностями процесу розширеного відтворення і полягає у використанні частини додаткового суспільного продукту для збільшення кількості і якості всіх елементів системи продуктивних сил суспільства.

В світовій практиці під категорією «інвестиція» розуміють «використання майна для отримання грошей»». Дане визначення носить економічний характер і включає в себе надзвичайно широке коло відношень. З прикладної точки зору інвестиції - це видатки на створення, розширення, реконструкцію і технічне переобладнання основного капіталу, а також пов'язані з цим зміни оборотного капіталу, оскільки зміни в товарно-матеріальних запасах здебільшого залежать від руху видатків на основний капітал. Тобто інвестиції являють собою сукупність видатків, що реалізуються в формі довгострокових вкладень капіталу в різні галузі економіки. На підставі вищевикладеного можна вважати, що істотними специфічними рисами інвестицій є: по-перше, володіння матеріальними і нематеріальними цінностями на певній правовій підставі, що дає право приймати рішення про розпорядження ними. До таких прав належить право власності, право патентовласника, утримувача цінного паперу та інші. По-друге, самостійність та ініціатива при прийнятті рішення про їх вкладення в об'єкти підприємницької та інші види діяльності з метою отримання прибутку в майбутньому; по-третє, офіційне надання вкладеним цінностям статусу інвестицій; по-четверте, встановлена законом можливість здійснення інвестиційної діяльності.

Актуальність обраної теми полягає в тому, що проблеми інвестиційної діяльності завжди займали одне з центральних місць в розвитку держави. Це пов'язано з тим, що інвестування є базовим процесом розширеного відтворення та вирішення сучасних проблем вітчизняної економіки, а це, в свою чергу, впливає на соціально-політичне становище країни. Активізація інвестиційної діяльності, збільшення обсягів інвестування та їх ефективне використання є головною передумовою економічного зростання України., одним з вирішальних факторів успішного реформування її народного господарства.

Об'єктом дослідження даної роботи виступає громадська організація «Закарпатська Асоціація Місцевого Розвитку», яка займається:

- розвитком співробітництва в економічних та соціальних сферах в Закарпатському регіоні шляхом налагодження зв'язків громадян, юридичних осіб, державних, приватних підприємств та організацій України з міжурядовими організаціями та закладами за кордоном;
- сприяє економічному, соціальному, культурному розвитку Закарпатського регіону.

Предметом дослідження є інвестиційна діяльність в громадській організації «Закарпатська Асоціація Місцевого Розвитку».

Мета кваліфікаційної роботи – показати важливість запровадження інвестиційних проектів для ефективного функціонування підприємства в подальшому, вдосконалення інвестиційної діяльності, а також розроблення заходів щодо усунення недоліків в управлінні інвестиційною діяльністю та залучення інвестиційних коштів.

Економічне зростання в Україні значною мірою залежить від обсягів надходження іноземних інвестицій, оскільки внутрішніх джерел нагромаджених для фінансування в Україні недостатньо. Іноземні інвестиції: компенсують дефіцит внутрішніх заощаджень, що виникає в умовах трансформації економіки; дають змогу передавати науково-технічний, управлінський і виробничий досвід, що надає можливість підвищити

ефективність виробництва, якість продукції, конкурентоспроможність її на світовому ринку; сприяють поліпшенню платіжного балансу в державі. Інвестиційні пропозиції (проекти) є специфічними видами інвестицій, що здійснюються окремими особами і фірмами в приватному секторі, а також урядами різних країн і організаціями державного сектора. У обох секторах керівники стикаються з необхідністю приймати рішення про прийняття або відхилення запропонованого інвестиційного проекту, або про вибір певної кількості варіантів проектів з набору запропонованих альтернативних інвестиційних проектів.

За результатами дослідження сформульовані основні напрямки роботи по удосконаленню управління інвестиційної діяльності та розроблені основні заходи щодо усунення недоліків в управлінні інвестиційної діяльності.

Одержані результати можуть бути використані громадською організацією для розробки проекту удосконалення управління інвестиційною діяльністю.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

1.1. Сутність інвестицій як об'єкта управління

Дослідження проблеми інвестування економіки завжди знаходилося у центрі уваги економічної думки. Це обумовлено тим, що інвестиції торкаються найглибших основ господарської діяльності, визначають процес економічного зростання в цілому. У сучасних умовах вони виступають найважливішим засобом забезпечення умов виходу з економічної кризи, структурних зрушень у народному господарстві, зростання технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності на мікро і макрорівнях. Активізація інвестиційного процесу є одним із надійніших механізмів соціально-економічних перетворень [12, с.345].

У забезпеченні виходу економіки з кризового стану і стабільного її розвитку вирішальну роль відіграє науково обґрунтована інвестиційна політика держави. Саме вона визначає реальні джерела, напрями, структуру інвестицій, здійснює раціональні та ефективні заходи для виконання загальнодержавних, регіональних та місцевих соціально-економічних і технологічних програм, відтворює процеси на макро- й мікроекономічному рівнях. Водночас держава повинна створювати сприятливий інвестиційний клімат з метою ширшого залучення, поряд з внутрішніми, іноземних інвесторів на взаємовигідних засадах.

Загальновідомо, що ефективне реформування економіки будь-якої країни, її структурне перетворення з якісним оновленням товаровиробництва, ринкової та соціальної інфраструктури немислимі без відповідних капіталовкладень, тобто без належного інвестування. Без надійних капіталовкладень неможливо забезпечити створення і впровадження новітніх технологій, систем сучасної організації та управління товаровиробництвом і збутом продукції, розвиток ринкової інфраструктури, інформатизацію

суспільства тощо. Це фундаментальні основи для забезпечення конкурентоспроможності національного товаровиробництва, без чого не може бути й успішної інтеграції нашої країни в Європейське співтовариство. Складні відтворювальні процеси відбуваються виключно на базі інвестування. Чим воно активніше, тим швидші темпи відтворення і ефективних ринкових перетворень [16, с.295].

Крім того інвестиції дають змогу впроваджувати науково-технічні досягнення у виробництво і на цій основі забезпечувати зростання ВВП, продуктивності праці, реальних доходів на душу населення, а також вирішувати багато соціальних проблем. Дослідженнями встановлено пряму залежність між темпами зростання ВВП та інвестиціями, бо конкурентоспроможність і темпи розвитку підприємства визначаються інвестиціями. Без них підприємство будь-якої форми власності приречене на банкрутство. Тому у розвинутих країнах приділяється серйозна увага інвестиційній діяльності. Органи державного управління у цих країнах використовують широкий спектр методів її стимулювання:

- прискорена амортизація;
- раціональна податкова система;
- кредити та регулювання банківських процентних ставок;
- заохочення лізингу [30, с.450].

Саме поняття інвестиції (від лат. Investio - одягаю) означає вкладення капіталу в галузі економіки як в самій країні так і за її межами [12, ст. 45].

Інвестиції – це грошові, майнові, інтелектуальні цінності, які вкладають в об’єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку Їх можна робити в основні (будівлі, споруди, машини и й устаткування тощо) та оборотні (для формування виробничих запасів товарно – матеріальних цінностей тощо) фонди, у нематеріальні ресурси й активи (цінні папери. патенти, ліцензії тощо).

Інвестиції – це те, що “відкладають” на завтрашній день, для того щоб мати можливість більше споживати в майбутньому. Одна частина інвестицій

– це споживчі блага, які не застосовуються в поточному періоді, а відкладаються в запас (інвестиції на збільшення запасів). Інша частина – це ресурси, які направляються на розширення виробництва (вклади в споруди, машини то будівлі).

Таким чином, інвестиціями вважаються ті економічні ресурси, які направлені на збільшення реального капіталу суспільства, тобто на розширення чи модернізацію виробничого апарату. Це може бути пов'язано з придбанням нових машин, будинків, транспортних засобів, а також з будівництвом доріг, мостів та інших інженерних споруд. Сюди також треба включити витрати на освіту, наукові дослідження та підготовку кадрів. Ці витрати представляють собою інвестиції в “людський капітал”, які на сучасному розвитку економіки набувають все більшого і більшого значення, тому що на сам кінець результатом людської діяльності виступають і будинки, і споруди, і машини, і устаткування, і саме головне, основний фактор сучасного економічного розвитку – інтелектуальний продукт, який визначає економічне положення країни в світовій ієрархії держав. [41, с.78].

Інвестиції відіграють центральну роль в економічному процесі, вони визначають загальний ріст економіки. В результаті інвестування засобів в економіку збільшуються обсяги виробництва, росте національний прибуток, розвиваються та йдуть в перед в економічній конкуренції галузі та підприємства, що в найбільшій степені задовольняють попит на ті чи інші товари та послуги. Отриманий приріст національного прибутку частково знову накоплюється, проходить подальше збільшення виробництва, процес повторюється безперервно. Таким чином інвестиції, що утворюються за рахунок національного прибутку, в результаті його розподілу, самі обумовлюють його ріст, розширене відтворення. При чому, чим ефективніше інвестиції, тим більше ріст національного прибутку, тим значніші абсолютні розміри накопичення (при даній його частці), які можуть бути знову вкладеними в виробництво. При достатньо високій ефективності інвестицій

приріст національного прибутку може забезпечити підвищення частки накопичення при абсолютному рості споживання.

Дійсність інвестиційної діяльності, як на мікро- так і на макрорівні, визначається ефективністю використання інвестиційних ресурсів. В цьому плані вирішальне значення мають результати господарської діяльності інвестиційних галузей. Їх технічний рівень, організація виробництва, розвиток підприємництва, здатність до засвоєння інновації здійснюють основний вплив на інвестиційний цикл, окупність і віддачу інвестиційних ресурсів [17, с.69].

До чинників, що забезпечують подолання або зниження ризиків для інвесторів в Україні, належать (додаток 1):

- рівень розвитку продуктивних сил та стан ринку інвестицій;
- правове поле держави (законодавча база);
- політична воля усіх гілок влади;
- стан фінансово-кредитної системи;
- статус іноземного інвестора;
- інвестиційна активність населенням.

Підприємства (фірми) постійно зіштовхуються з необхідністю інвестицій, тобто з вкладенням фінансових засобів (внутрішніх і зовнішніх) у різні програми й окремі заходи (проекти) з метою організації нових, підтримки і розвитку діючих виробництв (виробничих потужностей), технічної підготовки виробництва, одержання прибутку й інших кінцевих результатів, наприклад природоохоронних, соціальних і ін.

Об'єктами інвестування (вкладення засобів) можуть бути споруджувані, реконструйовані чи розширювані підприємства, будинки і спорудження, інші основні фонди, орієнтовані на рішення визначеної задачі (наприклад, на виробництво нових товарів чи послуг, збільшення їхнього обсягу чи поліпшення якості і т.д.).

Інвестиції розрізняються по обсягах виробництва (масштабам проекту, виробництву продукції, робіт, послуг), спрямованості (виробничі, соціальні й

ін.), характеру і змісту періоду (етапів) здійснення проектів (на весь період чи тільки окремі етапи), формам власності (державні чи приватні), характеру і ступеню участі держави (кредити, пакет акцій, податкові пільги, гарантії й ін.), окупності засобів, ефективності кінцевих результатів і іншим ознакам.

Всі інвестиції підрозділяють на дві основні групи: реальні і портфельні.

Реальні інвестиції – це в основному довгострокові вкладення засобів (капіталу) безпосередньо в засоби виробництва і предмети споживання. Вони являють собою фінансові вкладення в конкретний, як правило, довгостроковий проект і звичайно зв'язані з придбанням реальних активів. При цьому може бути використаний і позиковий капітал, у тому числі і банківський кредит. У такому випадку банк також стає інвестором, що здійснює реальне інвестування.

Портфельні інвестиції – це вкладення капіталу в проекти, пов'язані, наприклад, з формуванням портфеля і придбанням цінних паперів і інших активів. У даному випадку основною задачею інвестора є формування і керування оптимальним інвестиційним портфелем, здійснюване, як правило, за допомогою операції покупки і продажу цінних паперів на фондовому ринку. Портфель – це сукупність зібраних різних інвестиційних цінностей.

Реальні інвестиції іноді називають прямими, тому що вони безпосередньо беруть участь у виробничому процесі, наприклад, вкладення засобів у будинки, устаткування, товарно-матеріальні запаси і т.д. Відповідно до американської методології, до прямих відносяться інвестиції, що формують більш чверті капіталу фірми.

Розрізняють також і інтелектуальні нематеріальні інвестиції – це витрати на покупку патентів, ліцензії, ноу-хау, підготовку і перепідготовку персоналу, вкладення в науково-дослідницькі і досвідчено-конструкторські розробки, рекламу й ін.

Крім того, розрізняють початкові інвестиції, чи нетто інвестиції, здійснювані на підставі проекту чи при покупці підприємства (фірми). Разом з реінвестиціями вони утворюють бруто інвестиції.

Початковий етап оцінки ефективності інвестицій включає, як правило, складання альтернатив і забезпечення їхньої порівнянності, насамперед по тимчасових рамках і рівню ризику

Інвестори можуть здійснювати вкладення власних позикових і притягнутих засобів у формі капітальних вкладень. Інвесторами можуть бути органи, уповноважені керувати державним і муніципальним чи майном майновими правами, юридичні особи усіх форм власності, міжнародні організації й іноземні юридичні особи, фізичні особи - резиденти і нерезиденти [39, с.76].

Інвестиції в об'єкти підприємницької діяльності здійснюються в різних формах. З метою обліку, аналізу та планування інвестиції класифікуються за різними ознаками.

1. За об'єктами вкладень виділяються реальні та фінансові інвестиції.

Під реальними інвестиціями розуміють вкладення коштів у реальні активи, як матеріальні, так і нематеріальні (Іноді вкладення коштів у нематеріальні активи, пов'язані з науково-технічним прогресом, характеризуються як інноваційні Інвестиції).

Під фінансовими інвестиціями розуміють вкладення коштів у різні фінансові активи, серед яких найбільш значущу частку посідають вкладення коштів у цінні папери.

2. За характером участі в інвестуванні виділяються прямі та непрямі інвестиції.

Під прямими інвестиціями розуміється безпосереднє вкладення коштів Інвестором в об'єкти Інвестування. Непрямі інвестиції – це опосередкована участь у виборі об'єкта інвестування і вкладання коштів іншими способами (фінансовими посередниками). Інвестор купує цінні папери фінансових посередників, наприклад, інвестиційні сертифікати інвестиційних компаній.

3. За періодом інвестування розрізняють короткострокові та довгострокові інвестиції. Під короткостроковими інвестиціями розуміють звичайно вкладення капіталу на період, не більше одного року [4, с.111].

Під довгостроковими інвестиціями розуміють вкладення капіталу на період більше одного року. У практиці великих інвестиційних компаній довгострокові інвестиції деталізуються таким чином:

- а) до 2 років;
- б) від 2 до 3 років;
- в) від 3 до 5 років;
- г) понад 5 років.

Довгострокові інвестиції групуються по наступним ознаках:

- за рівнем централізації джерел фінансування: централізовані (засобу державного бюджету), нецентралізовані (власні засоби підприємства, позикові і притягнуті фінансові ресурси й ін.);
- за технологічною структурою (складу робіт і витрат): на будівельні і монтажні роботи, придбання усіх видів устаткування, інструмента й інвентарю, інші капітальні роботи і витрати;
- по характеру відтворення основних фондів: нове будівництво, розширення, реконструкція, технічне переозброєння;
- по способі виконання робіт: підрядним і господарським способом;
- по призначенню: виробничого і невиробничого призначення.

4. За формами власності інвесторів розрізняють інвестиції приватні (акціонерні), державні, іноземні та спільні.

Приватні інвестиції – це вкладання коштів які роблять громадяни та приватні підприємства.

Державні інвестиції – це вкладання капіталу яке провадять центральні та місцеві органи влади й управління бюджетних, позабюджетних фондів і позичених коштів.

Іноземні інвестиції – це вкладання капіталу іноземних громадян, юридичних осіб і держав.

Спільні інвестиції – це вкладання юридичних осіб та громадян країни та іноземних держав.

5. За регіональною ознакою виділяють інвестиції всередині країни та за

кордоном.

Інвестицій відіграють важливу роль у розвитку і функціонуванні підприємства. Розрізняють валові та чисті інвестиції.

Валові інвестиції – це сукупний обсяг інвестицій за конкретний період, спрямованих на будівництво, придбання засобів праці і приріст товарно – матеріальних цінностей.

Чисті інвестиції – це сума нових інвестицій, зменшена на суму амортизаційних відрахувань за деякий період часу.

Розрізняють також поняття «пряме інвестиційне підприємство» та «іноземна пряма інвестиція».

Пряме інвестиційне підприємство – це акціонерне чи неакціонерне підприємство, у якому іноземний інвестор є власником не менше 10 % звичайних акцій або їхнього еквівалента в неакціонерному підприємстві, або ж має право голосу в акціонерному підприємстві.

Іноземна пряма інвестиція – вкладення капіталу, яке передбачає контроль інвестора над закордонними підприємствами чи компаніями.

Економісти розділяють також інвестиції з огляду на спрямованість дій, виділяючи чотири їхні види: нетто-інвестицій, екстенсивні інвестиції, реінвестиції, бруто-інвестиції.

Нетто-інвестиції – це інвестиції на заснування проекту (початкові інвестиції).

Екстенсивні інвестиції – це інвестиції на розширення (збільшення) виробничого потенціалу.

Реінвестиції – це що знову звільнилися інвестиційні ресурси, використовувані на придбання чи виготовлення нових засобів виробництва й інших цілей. Такі інвестиції можуть бути спрямовані на заміну наявних об'єктів новими, раціоналізацію і модернізацію технологічного процесу чи устаткування. Зміна обсягів випуску (виробництва), диверсифікованість, зв'язану зі зміною номенклатури; створенням нових видів продукції й

організацією нових ринків збуту, на забезпечення виживання підприємства (фірми) у перспективі.

Брутто-інвестиції – це нетто-інвестиції плюс реінвестиції [9, с.15].

Об'єктами інвестиційної діяльності в Україні є:

- новостворювані та ті, що реконструюються, основні фонди, а також обігові кошти в усіх галузях народного господарства;
- цінні папери (акції, облігації та ін.);
- цільові грошові внески;
- науково-технічна продукція та інші об'єкти власності; майнові права та права на інтелектуальну власність.

Аналогічні об'єкти має і діяльність зарубіжних інвесторів, якщо вона не суперечить законодавству України. Іноземні інвестори мають право здійснювати інвестування на території України шляхом:

- пайової участі спільно з юридичними та фізичними особами України у створенні підприємств;
- створення підприємств, цілком належних іноземним інвесторам, а також філіалів підприємств іноземних юридичних осіб;
- придбання підприємств, будівель, споруд, паїв, акцій, облігацій та інших цінних паперів, а також іншого майна, яке за законодавством України може належати іноземним інвесторам;
- придбання прав користування землею та іншими природними ресурсами;
- надання позик, кредитів, майна та майнових прав.

Суб'єктами інвестиційної діяльності є:

- інвестори (замовники);
- виконавці робіт (підрядники);
- користувачі об'єктів інвестиційної діяльності;
- постачальники товарно-матеріальних цінностей, обладнання та проектної продукції;

- юридичні особи (банківські, страхові та посередницькі організації, інвестиційні фонди та компанії та ін.);
- громадяни України;
- іноземні юридичні та фізичні особи, держави та міжнародні організації [2, с.45].

Інвесторові надане право володіти, користуватись та розпоряджатись об'єктами та результатами інвестиційної діяльності, у тому числі здійснювати торговельні операції та реінвестування. Інвестор може придбати необхідне йому майно за цінами та на умовах, що визначаються за домовленістю, без обмежень щодо обсягу та номенклатури, якщо такі угоди не суперечать законодавству України. Інвестор може передати за угодою (контрактом) свої права щодо інвестицій, їх результатів юридичним та фізичним особам, державним та муніципальним органам. Під інвестиціями за кордоном (іноземні Інвестиції) розуміють вкладення коштів у об'єкти Інвестування, розміщені за межами даної країни.

Головними етапами інвестування є:

- перетворення ресурсів у капітальні вкладення (витрати), тобто процес спрямування інвестицій у конкретні об'єкти інвестиційної діяльності (власне інвестування);
- перетворення вкладених коштів у приріст капітальної вартості, що характеризує кінцеве перетворення інвестицій та отримання нової споживчої вартості;
- приріст капітальних вартостей у формі доходу або соціального ефекту, тобто кінцева мета інвестиційної діяльності.

Початковий та кінцевий ланцюжки замикаються, утворюючи новий взаємозв'язок: прибуток – ресурси, тобто процес нагромадження повторюється. Суми нових інвестицій, що збільшують розмір основного капіталу і направлених на його модернізацію (відшкодування) (засобів, що направляються на відшкодування зносу основного капіталу), складають валові інвестиції. Витрати, незалежно від джерела їхнього фінансування,

спрямовані на відшкодування спожитих засобів, розширення і технічне переозброєння потужностей діючих підприємств, а також придбання основних фондів виробничого і невиробничого призначення - довгострокові інвестиції. Вони завжди реальні і можуть здійснюватися в наступних формах:

- будівництво нових, реконструкція, розширення і технічне переозброєння діючих підприємств і об'єктів невиробничої сфери;
- придбання земельних ділянок і об'єктів природокористування;
- придбання і створення нематеріальних активів.

Практичне здійснення інвестицій на підприємстві здійснюється через його інвестиційну діяльність, яка є цілеспрямовано здійснюваним процесом формування необхідних інвестиційних ресурсів, збалансованої по обраних параметрах інвестиційної програми (інвестиційного портфеля) та забезпечення їх реалізації на основі вибору ефективних об'єктів (інструментів) інвестування. Здійснюючи інвестиційну діяльність, підприємство виступає як інвестор, який може бути класифікований за певними ознаками – за спрямованістю основної господарської діяльності, цілями інвестування, орієнтацією на інвестиційний ефект, ставлення до інвестиційного ризику, приналежність до резидентів країни. [10, с.3].

1.2. Особливості здійснення інвестиційної діяльності підприємств

Згідно Закону України «Про інвестиційну діяльність» інвестиційною діяльністю є сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій і ця діяльність здійснюється на основі:

- інвестування, здійснюваного громадянами, недержавними підприємствами, господарськими асоціаціями, спілками і товариствами, а також громадськими і релігійними організаціями, іншими юридичними особами, заснованими на колективній власності;
- державного інвестування, здійснюваного органами влади і управління України, АРК Крим, місцевих Рад народних депутатів за рахунок

коштів бюджетів, позабюджетних фондів і позичкових коштів, а також державними підприємствами і установами за рахунок власних і позичкових коштів;

- іноземного інвестування, здійснюваного іноземними громадянами, юридичними особами та державами;

- спільного інвестування, здійснюваного громадянами та юридичними особами України, іноземних держав.

Інвестиційна діяльність є найважливішою складовою частиною підприємницької діяльності компанії (фірми), підприємства.

Основною метою інвестиційної діяльності є забезпечення найбільш ефективних шляхів реалізації інвестиційної стратегії компанії (фірми), підприємства на окремих етапах їх розвитку.

У процесі реалізації цієї основної мети інвестиційна діяльність спрямована на вирішення таких найважливіших завдань розвитку економіки:

1. Визначення шляхів прискорення реалізації інвестиційних програм та проектів. Вирішальна роль у реалізації інвестицій належить галузям інвестиційного комплексу, передусім будівництву. Тому основним завданням інвестиційної діяльності є визначення шляхів розвитку цих галузей. Розвинений інвестиційний комплекс дозволяє забезпечувати стійкі темпи зростання народного господарства, запроваджувати найновітніші досягнення технічного прогресу, реалізовувати великі соціально-економічні завдання.

2. Забезпечення високих темпів економічного розвитку підприємства. Стратегія розвитку будь-якого підприємства від моменту їх створення передбачає постійне економічне зростання за рахунок збільшення обсягів результатів підприємницької діяльності, а також галузевої, асортиментної та регіональної диверсифікації цієї діяльності. Це економічне зростання забезпечується насамперед за рахунок інвестиційної діяльності, у процесі якої реалізуються довгострокові стратегічні цілі підприємства.

3. Забезпечення максимізації доходів від інвестиційної діяльності, Прибуток є основним показником, що характеризує результати не тільки інвестиційної, але й усієї підприємницької діяльності підприємства.

4. Забезпечення мінімізації інвестиційних ризиків. Сучасне ринкове середовище немислиме без ризику. За певних несприятливих умов ці ризики можуть викликати втрату не тільки прибутку та додаткового доходу від інвестицій, але й частини інвестованого капіталу. Ці обставини зумовлюють необхідність пошуку шляхів та способів зниження ризику при реалізації інвестиційних проектів.

5. Забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства у процесі здійснення інвестиційної діяльності.

Усі перелічені завдання інвестиційної діяльності тісно взаємопов'язані та взаємозумовлені. Забезпечення високих темпів розвитку підприємства може бути досягнуте за рахунок добору високоприбуткових інвестиційних проектів, та за рахунок прискорення реалізації інвестиційних програм, передбачених на тому чи іншому етапі її розвитку. У свою чергу максимізація прибутку [6, с.134].

Об'єктами інвестиційної діяльності є будь-яке майно, в тому числі основні фонди і оборотні кошти в усіх галузях та сферах народного господарства, цінні папери, цільові грошові вклади, науково-технічна продукція, інтелектуальні цінності, інші об'єкти власності, а також майнові права. Забороняється інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України, а також порушує права та інтереси громадян, юридичних осіб і держави, що охороняються законом [11, с.39].

Суб'єкти інвестиційної діяльності:

1. Суб'єктами (інвесторами і учасниками) інвестиційної діяльності можуть бути громадяни і юридичні особи України та іноземних держав, а також держави.

2. Інвестори – суб'єкти інвестиційної діяльності, які приймають рішення про вкладення власних, позичкових і залучених майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування. Інвестори можуть виступати в ролі вкладників, кредиторів, покупців, а також виконувати функції будь-якого учасника інвестиційної діяльності.

3. Учасниками інвестиційної діяльності можуть бути громадяни та юридичні особи України, інших держав, які забезпечують реалізацію інвестицій як виконавці замовлень або на підставі доручення інвестора.

Відносини, що виникають при здійсненні інвестиційної діяльності на Україні, регулюються цим Законом, іншими законодавчими актами України. Інвестиційна діяльність суб'єктів України за її межами регулюється законодавством іноземної держави, на території якої ця діяльність здійснюється, відповідними договорами України, а також спеціальним законодавством України. Особливості здійснення інвестиційної діяльності на території України суб'єктами інвестиційної діяльності, розташованими за межами України, а також цих суб'єктів і суб'єктів України в зонах вільного підприємництва на Україні визначаються спеціальним законодавством України.

Всі суб'єкти інвестиційної діяльності незалежно від формвласності та господарювання мають рівні права щодо здійснення інвестиційної діяльності, якщо інше не передбачено законодавчими актами України. Розміщення інвестицій у будь-яких об'єктах, крім тих, інвестування в які заборонено або обмежено цим Законом, іншими актами законодавства України, визнається невід'ємним правом інвестора і охороняється законом. Інвестор самостійно визначає цілі, напрями, види й обсяги інвестицій, залучає для їх реалізації на договірній основі будь-яких учасників інвестиційної діяльності, у тому числі шляхом організації конкурсів і торгів. За рішенням інвестора права володіння, користування і розпорядження інвестиціями, а також результатами їх здійснення можуть бути передані іншим громадянам та юридичним особам у порядку, встановленому законом. Взаємовідносини при такій передачі прав

регулюються ними самостійно на основі договорів. Для інвестування можуть бути залучені фінансові кошти у вигляді кредитів, випуску в установленому законодавством порядку цінних паперів і позик.

Обов'язки суб'єктів інвестиційної діяльності:

1. Інвестор у випадках і порядку, встановлених законодавством України, зобов'язаний:

- подати фінансовим органам декларацію про обсяги і джерела здійснюваних ним інвестицій;
- одержати необхідний дозвіл або узгодження відповідних державних органів та спеціальних служб на капітальне будівництво;
- одержати позитивний комплексний висновок державної експертизи щодо додержання в інвестиційних програмах та проєктах будівництва діючих нормативів з питань санітарного і епідемічного благополуччя населення, екології, охорони праці, енергозбереження, пожежної безпеки, міцності, надійності та необхідної довговічності будинків і споруд, а також архітектурних вимог.

2. Суб'єкти інвестиційної діяльності зобов'язані:

- додержувати державних норм і стандартів, порядок встановлення яких визначається законодавством України;
- виконувати вимоги державних органів і посадових осіб, що пред'являються в межах їх компетенції;
- подавати в установленому порядку бухгалтерську і статистичну звітність;
- не допускати недобросовісної конкуренції і виконувати вимоги законодавства про захист економічної конкуренції;
- сплачувати податки, збори (обов'язкові платежі) в розмірах та у порядку, визначених законами України.

3. Для проведення господарської діяльності, яка підлягає ліцензуванню, учасники інвестиційної діяльності повинні одержати відповідну ліцензію, що видається в порядку, встановленому законодавством.

Основним правовим документом, який регулює взаємовідносини між суб'єктами інвестиційної діяльності, є договір (угода). Укладення договорів, вибір партнерів, визначення зобов'язань, будь-яких інших умов господарських взаємовідносин, що не суперечать законодавству України, є виключною компетенцією суб'єктів інвестиційної діяльності. Втручання державних органів та посадових осіб у реалізацію договірних відносин між суб'єктами інвестиційної діяльності зверх своєї компетенції не допускається.

Джерела фінансування інвестиційної діяльності:

1. Інвестиційна діяльність може здійснюватись за рахунок:

- власних фінансових ресурсів інвестора (прибуток, амортизаційні відрахування, відшкодування збитків від аварій, стихійного лиха, грошові нагромадження і заощадження громадян, юридичних осіб тощо);
- позичкових фінансових коштів інвестора (облігаційні позики, банківські та бюджетні кредити);
- залучених фінансових коштів інвестора (кошти, одержані від продажу акцій, пайові та інші внески громадян і юридичних осіб);
- бюджетних інвестиційних асигнувань;
- безоплатних та благодійних внесків, пожертвувань підприємств і громадян [1, с.58].

Інвестиційна діяльність підприємства – це об'єктивний процес, що має свою логіку, і розвивається відповідно до властивих йому закономірностей і відіграє важливу роль в господарській діяльності підприємства, оскільки по своїй економічній природі інвестиції являють собою відмову від сьогочасного споживання заради одержання прибутків у майбутньому. Тому інвестиційний процес починається з визначення інвестиційної стратегії підприємства, вибір якої залежить від: стадії життєвого циклу підприємства; стратегії розвитку в цілому; стану зовнішнього і внутрішнього ринків інвестиційних ресурсів; інвестиційної привабливості підприємства як об'єкта вкладення засобів.

І якщо на перший погляд може здаватися, що здійснення інвестицій є справою самого підприємства, керівництво якого може самостійно приймати рішення щодо інвестування, то в цьому випадку необхідно насамперед навчитися оцінювати наслідки таких рішень, оскільки нездійснення інвестицій - це теж свого роду стратегія.

Під інвестиційною стратегією слід розуміти весь комплекс довгострокових цілей і вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення. Інвестиційна стратегія підприємства повинна бути орієнтована на довгострокові цілі і реалізовуватися в процесі поточної господарської діяльності за допомогою вибору відповідних інвестиційних проектів і програм [5, с.98].

Формування інвестиційної стратегії підприємства являє собою складний творчий процес, що ґрунтується на прогнозуванні окремих умов здійснення інвестиційної діяльності і кон'юнктури інвестиційного ринку як у цілому, так і в розрізі окремих його сегментів. Ця стратегія завжди формується в рамках загальної стратегії економічного розвитку, погоджується з нею по цілям, етапам, строкам реалізації. У якості довгострокових конкретизованих цілей підприємства на різних етапах можуть бути: досягнення визначених норми і маси прибутку, зростання масштабів шляхом збільшення торгового обороту і частки контролюваного ринку, виробництво нової продукції, зміна зношеного і застарілого обладнання для зниження витрат виробництва, захист навколишнього середовища й ін. Обраною або в ряді випадків змушеною стратегією може бути і нездійснення інвестицій. Але така ситуація буде скоріше нагадувати некерований човен, що пливе за течією. Прийняття підприємством рішень щодо інвестиційної діяльності спирається на проблему вибору альтернативних варіантів розвитку в конкурентному середовищі, властивому тій або іншій галузі під впливом різноманітного роду економічних, правових і інших чинників [7, с.455].

Основою інвестиційної політики організації і процедур вибору та

реалізації пріоритетів повинна бути їх орієнтація на кінцеві соціально-економічні результати. У зв'язку з цим її несучою конструкцією повинна бути система цілей, критеріїв їх досягнення і правил прийняття рішень, яка пронизує всі рівні організаційної системи, етапи процедур і механізмів.

Проект, як об'єкт оцінки, характеризується набором різномірних показників, що відображають його економічні, соціальні, технічні, екологічні і інші аспекти. Деякі з показників не є вимірними, дані часто носять характер прогнозу. Крім того, система критеріїв, як правило, являє собою складну ієрархічну структуру. Вказані обставини зумовлюють необхідність використання експертних методів для оцінки проектів [13, с.198].

Розробка ефективної процедури експертного оцінювання передбачає реалізацію загальних принципів організації експертиз, з урахуванням специфіки об'єктів, що оцінюються і задач прийняття управлінських рішень, в яких будуть використані експертні оцінки. Розглянемо вимоги до методів вибору інвестиційних проектів і реалізації інвестиційних пріоритетів підприємства. Насамперед - це вимоги, пов'язані з:

- переходом до прийнятих у всьому світі принципу і технології управління за результатами (з чіткою постановкою цілей, виділенням критеріїв, що вимірюються їх досягнення, що контролюються, оцінкою впливу на результати наслідків всіх рішень, що приймаються і т.д.), почавши з введення відсутніх поки обов'язкових форм документів, що дають можливість оцінити і проконтролювати результати проектів (аж до внеску в розв'язання соціально-економічних проблем);

- переходом до активної політики (не обмежуватися принципом "дайте ваші пропозиції", а активно "зверху" формулювати проблеми і вимогу до результатів, а також впливати на формування пропозицій до проектів);

- затвердженням "правил гри" (підбором орієнтованих на кінцеві результати критеріїв, правил прийняття рішень, механізмів), що максимізують об'єктивність оцінок:

- плануванням розподілу фінансових ресурсів між підрозділами,

відділами, цехами і дочірніми підприємствами на базі аналізу ефективності витрат;

- контролем результатів проектів і витрат по них з коректуванням побудованих механізмів (при необхідності);
- поетапним створенням цілісної крізної системи і комплексу алгоритмів формування і реалізації інвестиційної політики підприємства [8, с.23].

Для реалізації цих і ряду інших вимог необхідно створити крізну узгоджену по всіх рівнях і тимчасових етапах методику формування інвестиційних пріоритетів підприємства, що являє собою конкретні правила прийняття рішень, що конструктивно реалізуються на основі певної аналітичної і початкової інформації. Основою цього узгодження повинна бути орієнтація на кінцеві результати і відповідні процедури оцінки впливу на них тих або інших варіантів рішень.

Відмітимо, що не плани є головним результатом планування, а саме визначення цілей розвитку підприємства, перспектив його розвитку, шляхів їх досягнення і розподілу ресурсів між структурними підрозділами. Планові рішення, порядок дій, необхідна лінія поведінки, етапи досягнення цілей, методи, які потрібно використати, - все це і є комплексний план.

При інвестиційній бездіяльності прибутковість вкладених засобів з часом знижується внаслідок морального і фізичного старіння виробничого апарату, погіршення організації виробництва і т.п., що в остаточному підсумку ставить під сумнів майбутнє такого підприємства.

Пасивне інвестування, передбачає підтримку незмінного рівня розвитку підприємства, призводить до відставання від середнього по галузі рівня і буде мати в майбутньому ті ж наслідки.

Активна інвестиційна стратегія, що забезпечує зростання прибутковості до середнегалузевого рівня вкладень, припускає добір і реалізацію різного роду інноваційних проектів, активну поведінку на ринку.

Ефективна, або випереджаюча, стратегія пов'язана вже з інноваціями, що реалізують принципово нові технологічні рішення, які відрізняються і значним ступенем ризику таких вкладень.

Формування інвестиційної стратегії підприємства здійснюється в просторі перетинання взаємних інтересів, як самого підприємства, так і його потенційного стратегічного інвестора. А інвестиція являє собою особливий товар, що обертається на ринку. Тому можливість її одержання в тому або іншому вигляді часто залежить від розуміння й урахування взаємних інтересів партнерів, від уміння бачити об'єкт інвестування з позицій стратегічного інвестора й оцінювати його інвестиційну привабливість.

Загалом інвестиційна діяльність охоплює такі етапи: формування нагромадження – вкладення ресурсів (інвестування) – одержання прибутку. Одержання прибутку і приросту капіталу є основною метою інвесторів. Характеристики прибутку визначають усі параметри інвестування, тобто вкладення ресурсів. Відповідно до мети інвестиційної діяльності корпорації в ринкових умовах вирішуються такі інвестиційні завдання: по-перше, реалізується вибір інвестиційних проектів і здійснюється розміщення капіталів відповідно до обраних проектів; по-друге, здійснюється оптимізація або постійне коригування капітальної структури фірми залученням джерел зовнішнього фінансування (емісія цінних паперів, кредити банків); по-третє, формуються нагромадження і розподіляються дивіденди, завдяки обґрунтованій дивідендній політиці оптимізується пропорція між інвестиціями та дивідендами. Методи вирішення зазначених завдань і визначають показники процесу інвестування (основного етапу інвестиційної діяльності) кожної конкретної фірми. В основі інвестиційної діяльності лежать перетворення інвестицій, що повторюються: приріст нагромаджень — витрати — приріст капітального майна — прибуток — інвестиції (нагромадження).

Постійне відтворення цього ланцюжка перетворень становить кругообіг інвестицій. Однак існують особливості кругообігу виробничих і

фінансових інвестицій. Кругообіг виробничих інвестицій, виокремлюючись у стадії, породжує кругообіг фінансових інвестицій, що справляє зворотний вплив на кругообіг виробничих інвестицій. У результаті це приводить до злиття, нероздільності потоків виробничих та фінансових інвестицій у межах окремої корпорації і до їх остаточного виокремлення за межі підприємства на локальних і національних ринках капіталів. Виокремлюють такі основні етапи руху виробничих інвестицій, або інвестиційного процесу: перший – реалізація інвестиційного попиту (нагромадження), тобто процесу створення виробничих потужностей; другий – процес виробництва продукції (інвестиційних або споживчих товарів, робіт, послуг); третій – реалізація продукції, одержання доходу; четвертий – розподіл доходу, формування інвестиційного попиту. Сукупність зазначених етапів руху інвестицій становить кругообіг інвестицій. З наведеної схеми випливає також, що інвестиційна діяльність відбувається як у сфері виробництва, так і у сфері обертання (обміну). У сфері виробництва інвестиційна діяльність означає створення нових інвестиційних товарів, що мають матеріально-речову форму. Це, зокрема, будівництво виробничих споруд і комунікацій, виробництво устаткування, видобування сировини, підготовка кваліфікованих кадрів тощо. Зазначена інвестиційна діяльність, тобто створення нових інвестиційних товарів, включається до складу кругообігу інвестицій конкретного підприємства тільки за умови її здійснення у власних виробничих цілях. Якщо ж нові інвестиційні товари виготовляються для інших економічних суб'єктів, то це різновид основної діяльності фірми. В умовах високого рівня розвитку продуктивних сил, постійного поглиблення поділу праці, що зумовлює підвищення її ефективності, істотно зменшується потреба створення (будівництва, виробництва) інвестиційних товарів для організації власного виробничого процесу. Звичайно необхідні товари і послуги купуються на ринках інвестиційних товарів. Отже, у сучасних умовах інвестиційна діяльність відбувається переважно у сфері обміну і виражається у формі купівлі-продажу товарів та послуг на ринках інвестиційних товарів.

Виходить, для ринкової економіки замкнутий на підприємство кругообіг інвестицій так само нехарактерний, як і замкнутий обіг продукту і доходу. Навіть за умови рівномірного розширення кругообігу інвестицій, продукту і доходу на певному підприємстві залишається різною тривалість кругообігу на різних підприємствах [36, с.215].

Конкретна компанія підключається до фінансового ринку у двох основних випадках: по-перше, за необхідності створення або коригування капітальної структури у бік підвищення її ефективності через емісію цінних паперів, переважно акцій та облігацій; по-друге, під час формування портфеля цінних паперів через купівлю-продаж цінних паперів інших корпорацій. Зазначені форми зв'язків кожного підприємства з фінансовим ринком мають постійний характер, тобто зв'язок з ринком підтримується постійно. Це зумовлюється насамперед тим, що в умовах розвиненої ринкової економіки емісія і розміщення власних цінних паперів серед певного кола інвесторів – основне джерело зовнішнього фінансування, особливо у фазах спаду і кризи. Цінні папери за окремими характеристиками є гнучкішим інструментом фінансування, ніж традиційний банківський кредит. Крім того, за допомогою емісій цінних паперів забезпечується найоптимальніша структура капіталів фірми, чого неможливо досягти, якщо орієнтуватися тільки на одне фінансове джерело, наприклад самофінансування за рахунок внутрішніх нагромаджень, коротко – та середньострокові банківські кредити тощо. З досвіду корпорацій розвинених країн випливає, що оперативно перебудувати капітальну структуру фірми з метою підвищення (максимізації) її оцінки можна тільки в разі комплексного використання різноманітних джерел фінансування. Необхідність другої форми зв'язку з фінансовим ринком – формування портфеля цінних паперів корпорації – визначається такими самими основними причинами, тобто максимізацією оцінки підприємства. Узагальнений аналіз кругообігу фінансових інвестицій показує, що будь-яке підприємство в ринковій економіці прямо пов'язане з фінансовим ринком і як емітент цінних паперів, і

як інвестор. Будь-яка фізична особа, що має нагромадження, є інвестором. Таким чином, завдяки фінансовому ринку формуються зв'язки справді загального характеру, причому не тільки національного, а й міжнародного.

Отже, здійснення інвестиційної діяльності в Україні і, зокрема, на підприємствах є важливим фактором розвитку економічного сектору держави. Інвестиційна діяльність здійснюється відповідно до системи основних завдань, що спрямовані на досягнення його головної мети – забезпечення високих темпів розвитку операційної діяльності підприємства, мінімізація ризиків і максимізація доходності здійснюваних інвестицій, досягнення їх оптимальної ліквідності, ліквідності, формування достатнього обсягу інвестиційних ресурсів в оптимальній структурі, забезпечення фінансової рівноваги в інвестиційному періоді, а також прискорення реалізації прийнятої інвестиційної програми підприємства. Інвестиційна діяльність підприємства базується на таких елементів: ринковий і внутрішній механізм, державне нормативно-правове регулювання інвестиційної діяльності [22, с.45].

1.3. Особливості державного регулювання інвестиційної політики в Україні

Сьогодні від ефективності інвестиційної політики залежать стан виробництва, положення і рівень технічної оснащеності основних фондів підприємств народного господарства, можливості структурної перебудови економіки, рішення соціальних і екологічних проблем. Інвестиції являються основою для розвитку підприємств, окремих галузей і економіки в цілому.

З визначеною часткою впевненості можна сказати, що Україна, як демократична держава, сформувала свою грошову і банківську систему, а це надійний фундамент для фінансової стабілізації, що формує базові умови для розгортання інвестиційних процесів в Україні. Велике значення має той факт,

що стабільність гривні - це результат дії ринкових механізмів саморегуляції економічних процесів суспільства. [1, с.97].

Пріоритетними напрямками для залучення і підтримки стратегічних інвесторів можуть бути визначені ті, де Україна має традиційні виробництва, володіє необхідним ресурсним потенціалом і формує значну потребу ринку у відповідній продукції.

Інвестиції є (в образному змісті) як би воротами науково-технічного прогресу. Ефективно вирішити проблему зниження ресурсо і енергоємності можна тільки шляхом широкого впровадження нових технологій сучасної техніки, зв'язавши воєдино інтереси наукових досліджень і практики через потреби ринку.

У ринкових умовах на нових технологіях і новій техніці можна тільки тоді заробити гроші, коли вони сприяють поліпшенню життя. При цьому вченим у новому для них середовищі міжнародної конкуренції на відкритих ринках варто пам'ятати, що час є головним чинником у сучасній економіці. Однак, як не дивно, багато хто розглядають час як невичерпний ресурс.

Сучасні умови економічного розвитку вимагають проведення активної політики по залученню прямих іноземних інвестицій. В Україні створена законодавча база в сфері регулювання інвестиційної діяльності, що поступово удосконалюється з метою досягнення більшого припливу іноземних інвестицій і підвищення ефективності їхнього використання завдяки покращення інвестиційного клімату.

Інвестиційний клімат держави – це сукупність політичних, правових, економічних та соціальних умов, що забезпечують та сприяють інвестиційній діяльності вітчизняних та закордонних інвесторів. Сприятливий інвестиційний клімат має забезпечити захист інвестора від інвестиційних ризиків. [25, с.64].

За умов економічної кризи важливе значення має державна підтримка реалізації інвестиційних проектів розвитку пріоритетних виробництв, а також

впровадження економічних регуляторів активізації внутрішньої інвестиційної активності.

Рівень розвитку продуктивних сил держави - один з найважливіших чинників, що впливає на покращення інвестиційного клімату. Оскільки основні джерела інвестицій формуються у виробництві, то велике значення має зростання ВВП та національного доходу, що спрямовуються на нагромадження. Ретроспективна картина погіршується тим, що наша методика визначення ВВП суттєво відрізняється від світової, на що вказує шерех вітчизняних і зарубіжних вчених. Розподіл національного доходу на фонди споживання і нагромадження та фінансування обігових коштів і основних фондів дає певну помилку у визначенні розміру ресурсів для інвестування, але не такою мірою. Зрозуміло, що в останні роки структура національного доходу змінювалась не на користь фонду нагромадження і, перш за все, через інфляцію та стагнацію виробництва.

Важливим чинником, що впливає на інвестиційний клімат, є рівень розвитку інвестиційної сфери, особливо активних її елементів – підприємств і організацій будівельного комплексу.

Підприємства мають зношене та морально застаріле обладнання, але при першочерговому їх переозброєнні можуть стати впливовим чинником активізації інвестиційних процесів в Україні. Приватизація цієї сфери з залученням іноземних інвестицій сприяє цим процесам.

Одним з найважливіших чинників покращення інвестиційного клімату в Україні є створення адекватного ринковій економіці правового поля, яке цілком залежить від політичної волі законодавчої та виконавчої гілок влади.

В Законі «Про інвестиційну діяльність» зафіксовані державні гарантії прав інвестора:

1. Держава гарантує стабільність умов здійснення інвестиційної діяльності, додержання прав і законних інтересів її суб'єктів. Умови договорів, укладених між суб'єктами інвестиційної діяльності, зберігають свою чинність на весь строк дії цих договорів і у випадках, коли після їх

укладення законодавством (крім податкового, митного та валютного законодавства, а також законодавства з питань ліцензування певних видів господарської діяльності) встановлено умови, що погіршують становище суб'єктів або обмежують їх права, якщо вони не дійшли згоди про зміну умов договору.

2. Державні органи та їх посадові особи не мають права втручатися в діяльність суб'єктів інвестиційної діяльності, крім випадків, коли таке втручання допускається чинним законодавством і здійснюється в межах компетенції цих органів та посадових осіб.

Ніхто не має права обмежувати права інвесторів у виборі об'єктів інвестування, за винятком випадків, передбачених цим Законом.

У разі прийняття державними або іншими органами актів, що порушують права інвесторів і учасників інвестиційної діяльності, збитки, завдані суб'єктам інвестиційної діяльності, підлягають відшкодуванню у повному обсязі цими органами. Спори про відшкодування збитків розв'язуються судом.

Передусім передбачено стабільність умов діяльності інвесторів внаслідок зміни законодавства впродовж 10 років, відшкодування збитків, що спричинили інвестору державні органи, а також про порядок державного регулювання інвестиційної діяльності і про захист інвестицій:

1. Захист інвестицій – це комплекс організаційних, технічних та правових заходів, спрямованих на створення умов, які сприяють збереженню інвестицій, досягненню цілі внесення інвестицій, ефективній діяльності об'єктів інвестування та реінвестування, захисту законних прав та інтересів інвесторів, у тому числі права на отримання прибутку (доходу) від інвестицій. Держава гарантує захист інвестицій незалежно від форм власності, а також іноземних інвестицій. Захист інвестицій забезпечується законодавством України, а також міжнародними договорами України. Інвесторам, у тому числі іноземним, забезпечується рівноправний режим, що виключає застосування заходів дискримінаційного характеру, які могли б перешкодити

управлінню інвестиціями, їх використанню та ліквідації, а також передбачаються умови і порядок вивозу вкладених цінностей і результатів інвестицій. З метою забезпечення сприятливого та стабільного інвестиційного режиму держава встановлює державні гарантії захисту інвестицій.

Державні гарантії захисту інвестицій – це система правових норм, які спрямовані на захист інвестицій та не стосуються питань фінансово-господарської діяльності учасників інвестиційної діяльності та сплати ними податків, зборів (обов'язкових платежів). Державні гарантії захисту інвестицій не можуть бути скасовані або звужені стосовно інвестицій, здійснених у період дії цих гарантій.

2. Інвестиції не можуть бути безоплатно націоналізовані, реквізовані або до них не можуть бути застосовані заходи, тотожні за наслідками. Такі заходи можуть застосовуватися лише на основі законодавчих актів України з відшкодуванням інвестору в повному обсязі збитків, заподіяних у зв'язку з припиненням інвестиційної діяльності. Порядок відшкодування збитків інвестору визначається в зазначених актах. Внесені або придбані інвесторами цільові банківські вклади, акції та інші цінні папери, платежі за набуте майно або за орендні права у разі вилучення відповідно до законодавчих актів України відшкодовуються інвесторам, за винятком сум, що виявилися використаними або втраченими в результаті дій самих інвесторів або вчинених за їх участю.

3. Спори, що виникають в результаті здійснення інвестиційної діяльності, розглядаються відповідно судом або третейським судом.

4. Інвестиції можуть, а у випадках, передбачених законодавством, мають бути застраховані [2, с.27].

Державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється з метою реалізації економічної, науково-технічної і соціальної політики. Воно визначається показниками економічного і соціального розвитку України, республіканськими і регіональними програмами розвитку народного

господарства, республіканським і місцевими бюджетами, передбачуваними в них обсягами державного фінансування інвестиційної діяльності.

При цьому створюються пільгові умови інвесторам, що здійснюють інвестиційну діяльність у найбільш важливих для задоволення суспільних потреб напрямках, насамперед соціальній сфері, технічному і технологічному вдосконаленні виробництва, створенні нових робочих місць для громадян, які потребують соціального захисту, впровадженні відкриттів і винаходів, в агропромисловому комплексі, в реалізації програм ліквідації наслідків Чорнобильської аварії, у виробництві будівельних матеріалів, в галузі освіти, культури, охорони навколишнього середовища і здоров'я. [27, с.88].

Згідно цього закону існують такі форми державного регулювання інвестиційної діяльності:

1. Державне регулювання інвестиційної діяльності включає управління державними інвестиціями, а також регулювання умов інвестиційної діяльності і контроль за її здійсненням усіма інвесторами та учасниками інвестиційної діяльності.

2. Управління державними інвестиціями здійснюється республіканськими і місцевими органами державної влади й управління та включає планування, визначення умов і виконання конкретних дій по інвестуванню бюджетних і позабюджетних коштів.

3. Регулювання умов інвестиційної діяльності здійснюється шляхом:

- подання фінансової допомоги у вигляді дотацій, субсидій, субвенцій, бюджетних позик на розвиток окремих регіонів, галузей, виробництв;

- державних норм та стандартів;

- заходів щодо розвитку та захисту економічної конкуренції;

- роздержавлення і приватизації власності;

- визначення умов користування землею, водою та іншими природними ресурсами;

- політики ціноутворення;

- проведення державної експертизи інвестиційних програм та проектів будівництва;
- інших заходів.

Закон України «Про інвестиційну діяльність» передбачає відповідальність суб'єктів інвестиційної діяльності:

При недодержанні договірних зобов'язань суб'єкти інвестиційної діяльності несуть майнову та іншу відповідальність, передбачену законодавством України і укладеними договорами. Сплата штрафів і неустойок за порушення умов договорів, а також відшкодування завданих збитків не звільняють винну сторону від виконання зобов'язань, якщо інше не передбачено законом або договором.

Умови припинення інвестиційної діяльності.

Зупинення або припинення інвестиційної діяльності провадиться за рішенням:

- інвесторів, при цьому інвестори відшкодовують збитки учасникам інвестиційної діяльності;
- правомочного державного органу.

Рішення державного органу про зупинення або припинення інвестиційної діяльності може бути прийнято з таких причин:

- якщо її продовження може призвести до порушення встановлених законодавством санітарно-гігієнічних, архітектурних, екологічних та інших норм, прав та інтересів громадян, юридичних осіб і держави, що охороняються законом;
- оголошення в установленому законом порядку інвестора банкрутом внаслідок неплатоспроможності;
- стихійного лиха;
- запровадження надзвичайного стану.

Указ Президента «Про невідкладні заходи щодо стимулювання інвестиційної діяльності в Україні» зумовлює:

- необхідність приватизації об'єктів незавершеного будівництва одночасно з приватизацією земельних ділянок;
- спрощення системи отримання дозволів на проведення проектно-розвідувальних робіт;
- звільнення компаній, що споруджують об'єкти за рахунок бюджету, від сплати земельного податку.

Державна політика щодо залучення іноземного капіталу здійснюється Кабінетом Міністрів України спільно з НБУ і регулюється Верховною Радою України. Неабияку роль в цьому процесі відіграє Адміністрація Президента. Указами Президента України створена певна кількість державних інституцій, що безпосередньо займаються залученням іноземних інвестицій в Україну.

Взагалі діяльність іноземних інвесторів в Україні регулюється близько 70 нормативними актами різного рівня, якими іноземному інвестору досить важко керуватися в зв'язку з неоднозначністю положень. Крім цього, до діючого Законодавства постійно вносяться зміни і доповнення, які часто значно погіршують існуючі положення та умови діяльності іноземних інвесторів. З метою усунення цих недоліків доцільно було б, з одного боку, прийняття нових законодавчих актів або змін і доповнень до вже діючих, а з другого боку – усунення протиріч та неоднозначних положень в уже діючих законодавчих та нормативних актах. В цьому ми можемо сподіватися на владу, яка зараз взяла на себе повноваження керувати нашою державою.

Що стосується надання пільг іноземним інвесторам та іншим суб'єктам господарювання, то, згідно з чинним законодавством — це прерогатива Верховної Ради. КМУ має повноваження на встановлення номенклатури товарів критичного імпорту, ввезення яких на митну територію України звільняється від ПДВ.

РОЗДІЛ 2. УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В ГРОМАДСЬКІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ «ЗАКАРПАТСЬКА АСОЦІАЦІЯ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ»

2.1. Загальна характеристика громадської організації

Громадська організація «Закарпатська Асоціація Місцевого Розвитку» створена у відповідності з Конституцією України та Законом України «Про об'єднання громадян» і діє на підставу статуту зареєстрованого Управлінням юстиції в Закарпатській області 30 вересня 1997 року.

Місцезнаходження асоціації є Україна, індекс – 90440, Закарпатська область, Хустський район, с. Нижнє Селище, вулиця Перемоги, 71. Місцезнаходження може бути змінене тільки за рішення Загальних Зборів членів асоціації при загальній більшості голосів у три чверті дійсних членів.

Згідно з довідки №4028 про включення до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України:

- Повна назва – громадська організація «Закарпатська Асоціація Місцевого Розвитку».

- Ідентифікаційний код – 22096147

- Ознака особи – юридична

- Організаційно-правова форма господарювання (КОПФГ) – громадська організація

- Вид діяльності (ЗКГНГ): 98900 Інші громадські організації

А згідно Статуту ГО «ЗАМР»:

1. Асоціація є неприбутковою громадською організацією, що не ставить за мету одержання прибутку.

2. Асоціація є юридичною особою згідно діючому законодавству України.

3. Асоціація має самостійний баланс, розрахунковий та інші рахунки в банках, а також печатку зі своїм найменуванням, штамп, емблему,

фірмовий бланк, зразки яких затверджуються Загальними Зборами Членів асоціації .

4. Асоціація може від свого імені набувати майнових та особистих немайнових прав і нести обов'язки, бути позивачем або відповідачем в суді, арбітражному та третейському суді.

5. Для здійснення цілей і завдань, визначених дійсним Статутом, асоціація має право:

- Вступати в будь-які передбачені чинним законодавством цивільно-правові відносини з українськими та іноземними юридичними особами і громадянами ;

- Представляти і захищати свої законні інтереси та законні інтереси своїх членів у державних та громадських органах;

- Ідейно, організаційно та матеріально підтримувати інші об'єднання громадян, надавати допомогу у їх створенні;

- Засновувати юридичні особи;

- Одержувати від органів влади і управління та органів місцевого самоврядування інформацію, необхідну для здійснення своїх цілей і завдань;

- Розповсюджувати інформацію і пропагувати свої ідеї шляхом застосування засобів масової інформації .

6. Асоціація може створювати на території області місцеві осередки.

- При наявності членів, що проживають або працюють в іншому населеному пункті або в межах іншої адміністративно-територіальної одиниці Виконавчий комітет може прийняти рішення про створення місцевого осередку з правом юридичної особи. У рішення вказується на яких принципах базуватимуться взаємини місцевого осередку з Асоціацією, його повноваження та інше. Це рішення затверджується Загальними Зборами.

- Місцевий осередок з правом юридичної особи підтримує цілі та завдання Асоціації, керується даним Статутом та діє на підставі положення про місцеві осередки. Положення приймається Загальними Зборами

– Місцевий осередок з правом юридичної особи має право самостійно приймати фізичні та юридичні особи в члени асоціації, розробляти та реалізовувати різноманітні програми, передбачені даним Статутом, вести участь у роботі Загальних Зборів

– Місцевий осередок з правом юридичної особи щорічно представляє Загальним Зборам звіт про свою роботу.

– Асоціація має також інші права, надані їй згідно з чинним законодавством України.

Асоціація ставить за мету:

1. розвиток співробітництва в економічних та соціальних сферах в Закарпатському регіоні шляхом налагодження зв'язків громадян, юридичних осіб, державних, приватних підприємств та організацій України з міжурядовими організаціями та закладами за кордоном.

2. сприяння економічному, соціальному, культурному розвитку Закарпатського регіону:

- культурний та громадський обмін між населенням регіону та громадянами європейських країн;

- сприяння навчальному процесу шляхом підтримки навчальних закладів та студентів регіону;

- підтримка у вивченні іноземних мов;

- створення власних засобів масової інформації;

- створення центрів аграрної, соціальної та юридичної освіти;

- благодійна допомога населенню регіону шляхом безоплатного надання аграрних, санітарних, технічних та культурних засобів.

3. інші види діяльності, не заборонені чинним українським законодавством.

Членами асоціації можуть бути громадяни України, громадяни іноземних держав, особи без громадянства, які досягли 18 років, погоджуються з метою діяльності асоціації та дотримуються положень цього Статуту. В асоціації існують два види членства: дійсне та почесне.

Дійсним членом асоціації вважається будь-яка фізична особа, яка згідна з цілями асоціації, дотримується даного Статуту та регулярно сплачує членські внески.

Почесним членом вважається будь-яка фізична особа, діяльність якої сприяє здійсненню асоціацією своїх цілей та яка дотримується Статуту.

Рішення про прийняття громадянина до членів асоціації в якості дійсного члена приймається Виконавчим Комітетом асоціації простою більшістю голосів. Рішення Виконавчого Комітету асоціації про відмову у прийнятті громадянина до членів асоціації в якості дійсного члена не вимагає пояснення.

Рішення про прийняття громадянина до членів асоціації в якості почесного члена приймається Загальними Зборами за пропозицією Виконавчого Комітету.

Громадянин може бути виключений зі складу членів асоціації в наступних випадках:

- невиконання обов'язків, що покладені на нього згідно з цим Статутом;
- недотримання рішень, прийнятих керівними органами асоціації у відповідності з їх компетенцією, що визначена цим статутом;
- порушення положень чинного законодавства, що визначають засади створення, діяльності об'єднання громадян, а також шляхи реалізації громадянами своїх прав та свобод.

Рішення про виключення дійсного члена зі складу членів асоціації приймається Виконавчим Комітетом асоціації простою більшістю голосів. В разі незгоди з рішенням Виконавчого Комітету про виключення зі складу членів асоціації дійсний член має право подати мотивовану апеляцію до Загальних Зборів з проханням переглянути рішення. З цього приводу Загальні Збори приймають рішення.

Рішення про виключення почесного члена зі складу членів асоціації приймається Загальними Зборами.

Громадянин може вийти зі складу членів асоціації за власним бажанням, про що він повинен повідомити у рекомендованому листі, надісланому Виконавчому Комітету, після сплати ним членських внесків за поточний рік та оплати заборгованостей, якщо вони є за попередні роки.

Члени асоціації мають право:

- брати участь в управлінні асоціацією у відповідності з дійсним Статутом;
- обирати та бути обраним до складу керівних органів асоціації;
- вносити на розгляд керівних органів пропозиції щодо питань діяльності асоціації;
- отримувати необхідну фінансову та будь-яку іншу інформацію про діяльність асоціації.

Члени асоціації зобов'язані:

- виконувати обов'язки, покладені на них згідно з цим Статутом;
- дотримуватись рішень керівних органів асоціації;
- сприяти асоціації у здійсненні останньою своєю статутної діяльності;
- вчасно та у повному обсязі сплачувати членські внески;
- дотримуватись положень чинного законодавства, що визначають засади діяльності об'єднань громадян, а також права та свободи громадян.

Майно та кошти асоціації формуються за рахунок:

- майна та коштів, переданих їй засновниками, членами, юридичними та фізичними особами;
- майна, придбаного за рахунок власних коштів асоціації;
- членських внесків, розмір яких визначається Виконавчим Комітетом;
- пожертвувань фізичних та юридичних осіб;
- субсидій державних та недержавних установ;
- коштів, одержаних в результаті господарської та іншої комерційної діяльності створених нею юридичних осіб;

Кошти та інше майно асоціації, в тому числі в разі її ліквідації, не може перерозподілятися між її членами і використовуються для виконання статутних завдань або на благодійні цілі.

Вищим органом асоціації є Загальні Збори Членів асоціації, що складається з усіх її дійсних членів з дня сплати ними своїх членських внесків.

До виключної компетенції Загальних Зборів належать питання:

- визначення основних напрямів діяльності асоціації, затвердження її планів та звітів про їх виконання;
- внесення змін до Статуту асоціації;
- затвердження річних результатів діяльності асоціації, звітів, напрямків використання прибутку від діяльності створених асоціацією юридичних осіб;
- створення, реорганізація та ліквідація юридичних осіб, місцевих осередків, затвердження їх статутів та положень;
- визначення умов оплати праці посадових осіб асоціації;
- затвердження правил процедури та інших внутрішніх документів асоціації, визначення її організаційної структури;
- обрання та відкликання членів Виконавчого Комітету;
- прийняття рішень по апеляції щодо виключення зі складу членів асоціації ;
- прийняття рішень про припинення асоціації, призначення ліквідаційної комісії, затвердження ліквідаційного балансу.

Загальні Збори приймають рішення з питань, що належать до їх компетенції, простою більшістю голосів.

Збори вважають повноважними, якщо на них представлено більше 50% членів, що мають паво голосу.

Участь в Загальних Зборах можуть брати будь-які інші особи, які не є членами асоціації, але які були запрошені для участі в них Виконавчим Комітетом. Чергові Загальні Збори збираються один раз на рік, про учасники

повідомляються листом Виконавчого Комітету не пізніше ніж за один місяць до моменту їх проведення. В листі, що надсилається Виконавчим Комітетом, визначається порядок денний Загальних Зборів. В будь-якому разі дійсні члени мають право вносити доповнення до порядку денного Загальних Зборів шляхом направлення листа на адресу Виконавчого Комітету не менше ніж за 15 днів до їх початку.

Кожний дійсний член має один голос. Він може доручити представляти його іншому дійсному члену або третій особі за його вибором, виходячи з того, що один присутній дійсний член може представляти не більше одного дійсного члена на підставі виданого доручення. Надзвичайні Загальні Збори можуть бути скликані Виконавчим Комітетом за письмовою вимогою 30% дійсних членів асоціації.

Поточною діяльністю асоціації керує Виконавчий Комітет, що складається з п'яти членів, обраних Загальними Зборами. Виконавчий Комітет обирається терміном на один рік. Засідання Виконавчого Комітету вважається повноважним, якщо на ньому представлено не менше ніж три з його п'яти членів. Виконавчий Комітет виконує рішення Загальних Зборів, приймає рішення щодо досягнення асоціацією цілей, викладених у цьому Статуті, затверджує бюджет асоціації, визначає спосіб використання фондів асоціації та здійснює загальне керівництво та контроль за її діяльністю. Виконавчий Комітет звітує про свою діяльність перед Загальними Зборами асоціації.

Рішення вважається прийнятим, якщо за нього проголосувала більшість присутніх членів Виконавчого Комітету. Виконавчий Комітет збирається Президентом не менше 2 рази на рік. Крім цього Президент зобов'язаний скликати Виконавчий Комітет на вимогу 3 членів Комітету. Виконавчий Комітет вибирає зі свого складу Президента, Скарбника та Секретаря. Згідно з рішенням Виконавчого Комітету, Президент, Скарбник чи Секретар підписують контракти по зобов'язаннях асоціації, а також фінансові документи. Вони можуть делегувати право підпису будь-якому

дійсному члену асоціації шляхом передоручення останньому своїх повноважень.

Президент Асоціації: діє від імені асоціації, представляє її у відносинах з українськими та іноземними юридичними особами та громадянами; представляє інтереси асоціації в суді, арбітражному або третейському суді.

Секретар веде листування асоціації, надсилає членам повідомлення про скликання Загальних Зборів, відповідає за написання протоколів та зберігання архіву.

Скарбник здійснює приймально-видаткові операції, про що подає звіт на кожному засіданні Виконавчого Комітету. Скарбник веде облік коштів асоціації. Бухгалтерський облік в асоціації ведеться згідно з чинним законодавством України.

Асоціація створюється на невизначений термін. Може бути ліквідована за рішенням Загальних Зборів або примусово розпущена за рішенням суду. Загальні Збори, що приймають рішення про ліквідацію, повинні зібрати принаймні дві третини всіх дійсних членів. Якщо кворуму не досягнуто, прийняте повторними Загальними Зборами рішення є дійсним, якщо за нього проголосує більшість голосуючих, якою б не була їх загальна кількість. Орган, що прийняв рішення про ліквідацію асоціації, приймає ліквідаційну комісію. З дня призначення ліквідаційної комісії до неї переходять повноваження управління справами асоціації.

Комісія в триденний строк з моменту призначення: публікує об'яву про ліквідацію асоціації із зазначенням строку пред'явлення кредитором своїх претензій; оцінює наявне майно асоціації; виявляє її дебіторів та кредиторів і розраховується з ними, вживає заходів до оплати боргів асоціації третім особам, а також її учасникам; складає ліквідаційний баланс і подає органу, що призначив ліквідаційну комісію

Задоволення претензій кредиторів проводиться в порядку, встановленому чинним законодавством. В разі ліквідації за рішенням Загальних Зборів кошти та інше майно, що залишилось після ліквідації

асоціації, спрямовуються на благодійні цілі та виконання Статутних завдань, а в разі примусового розпуску за рішенням суду – в доход держави.

Громадська організація «Закарпатська Асоціація Місцевого Розвитку» впроваджує соціальні проекти в різних сферах діяльності. Завдяки надходженню іноземних інвестицій із Європейських кооперативів Лонго Май (Франція, Швейцарія, Австрія, Німеччина) були здійснені такі проекти:

1. Економіка:
 - ПП «Селиська сироварня» – найбільший інвестиційний проект;
 - СП «Чан»;
 - Створення приватної школи для вивчення іноземних мов – «ЛПК»
2. Екологія:
 - екологічне лісогосподарювання в українських Карпатах;
 - експериментальний розподіл збору відходів споживання в м. Хуст.
3. Культура:
 - орендовано і проведена реконструкція Будинку культури в селі Нижнє Селище.
 - проведення щорічного фестивалю «Селиська співанка»;
 - Співпраця з камерним хором «Кантус»: чотири турне в Швейцарії, щорічні майстеркласи для іноземців в Ужгороді
4. Соціальна сфера:
 - водопровід в с. Нижнє Селище для: школи, дитячого садка, амбулаторії, сированні, сільської ради;
 - покращення соціальної інфраструктури в с. Нижнє Селище ;
 - обладнання стоматологічного кабінету
 - матеріальна підтримка амбулаторії;
 - матеріальна та технічна підтримка сільської ради;
 - матеріальна та технічна підтримка школи;
 - встановлення системи опалення в дитячому садку;
 - встановлення полярографа в Хустській СЕС.

5. Стажування:

- стажування студентів УжНУ в Європейському кооперативі Лонго Май;
- стажування майбутніх сироварів в Швейцарії;
- стажування лісників в Швейцарії (додаток 2)

Завдяки підтримці ГО «ЗАМР» в приміщенні Будинку культури було: відкрито кімнату для дітей, яка функціонує і тепер; проведено акцію антитютюну, в якій були задіяні учні школи та молодь села. Велику увагу члени ГО «ЗАМР» приділяють розвитку і вихованню дітей. В громадській організації проводяться різні гуртки: театральний, танцювальний, вивчення іноземних мов, комп'ютерні курси, проводяться дитячі міжнародні фестивалі.

Ефективність кожної системи управління значною мірою залежить від її інформаційного забезпечення. Інформаційне забезпечення інвестиційної діяльності в асоціації являє собою процес безперервного цілеспрямованого добробуту відповідних інформативних показників, що необхідні для здійснення аналізу, планування і формування ефективних оперативних управлінських рішень по всіх аспектах інвестиційної діяльності.

Інвестиційна діяльність асоціації характеризується такими ознаками:

- 1) вона є головною формою забезпечення зростання операційної діяльності і відносно її цілей та задач має підпорядкований характер;
- 2) обсяги інвестиційної діяльності асоціації характеризуються суттєвою нерівномірністю по окремих періодах;
- 3) формує особливий самостійний вид грошових потоків організації, що суттєво розрізняються по окремих періодах за своєю спрямованістю;
- 4) інвестиційними ризиками.

2.2. Аналіз та оцінка ефективності інвестиційної діяльності

Найбільшим інвестиційним проектом громадської організації «Закарпатська Асоціація Місцевого Розвитку» є ПП «Селиська сироварня»

Цей інвестиційний проект є нульовим, тобто для створення нового підприємства. Реалізація проекту почалася лише тоді, як майбутній власник підприємства погодився на умови інвестора, тобто, що цей проект буде лише соціальним і прибутків він не отримуватиме.

Отримані доходи буде впроваджувати для:

- 1) вдосконалення технологічного процесу;
- 2) покращення якості продукції;
- 3) задоволення потреб персоналу;
- 4) розширення асортименту товару.

Рис. 2.1. Приватне підприємство «Селиська сироварня»

Будівництво сироварні в цьому селі почалося у 1997 році, у період, коли існуючі ще за радянських часів колективні господарства занепали, економічна діяльність у сільській місцевості завмерла. Щоб вижити у такій

скруті сільські жителі почали розширювати свої господарства, збільшувати кількість худоби. У багатьох сільських сім'ях корова стала годувальницею. З часом появився надлишок молока. Саме цей факт дав поштовх для створення молокопереробного цеху, який би підтримував і розвивав економічне життя у сільській місцевості. Тут, молоко від жителів села перетворюється на сир найвищої якості, єдиний в країні. У Нижньому Селищі ставиться наголос на якість, а не на кількість. Селиська сироварня не має нічого спільного з молокозаводами радянського типу.

Проект сироварні – цікавий і неординарний, а саме головне він є соціальним проектом. Разом із місцевим населенням члени ГО «ЗАМР» шукають можливості для запровадження проектів, які приносять користь усім. Сироварня яскравий приклад цього. Близько 250 сільських жителів з Нижнього Селища і сусідніх сіл приносять надлишки молока і отримують в кінці місяця реальні гроші. Мінімальна кількість молока, яка приймається – три літри. Проект амбіційний в усіх планах.

Місцевий підприємець, власник сироварні не захотів обійти питання екології. Знаючи проблеми великих молокозаводів, які діяли раніше, місцеві жителі боялися забруднення навколишнього середовища та неприємного запаху. Завдяки довгостроковим, безвідсотковим вкладенням громадської організації було збудовано біологічні очисні споруди для очистки виробничих стоків (рис. 2.2.).

Селиська сироварня, як відокремлена виробнича одиниця не може існувати, не враховуючи природні чинники.

Основна мета діяльності підприємства – це не прибуток, а досягнення соціального ефекту. Цей проект безпрецедентний. Подібних соціальних виробництв нема ніде не те що в Україні, а навіть у Європі.

Рис. 2.2. Біологічна система очищення води

Вартість інвестиційного проекту – 100000 доларів (див. табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Вартість інвестиційного проекту

Інвестиційні затрати	Сума інвестиційних вкладень, тис.дол.
1. Передінвестиційні затрати і підготовчі роботи	1000
2. Будівельно-монтажні роботи	50000
3. Інженерно-технічне дослідження для будівництва очисних споруд і їх будівництво	15000
4.Купівля обладнання і його встановлення	25000
5. Стажування кадрів у Швейцарії	5000
6. Надання перекладацьких послуг	1000
7. Інші витрати	3000
Всього по статтям	100000

Період експлуатації – 3 роки. Суми чистих грошових потоків були розділені на три періоди:

1. - 45000 доларів;
2. - 30000 доларів;
3. - 25000 доларів.

Ці кошти були надані ГО «ЗАМР» без отримання будь-яких відсотків від запровадження цього інвестиційного проекту. Тобто це було довгострокове, безвідсоткове вкладення капіталу для будівництва нового об'єкта інвестування.

Виходячи з наведених даних можемо провести оцінку ефективності інвестиційного проекту, використовуючи певні методи розрахунку:

1.Метод розрахунку чистого приведенного доходу – це метод аналізу інвестицій, який базується на визначенні величини, одержаної шляхом дисконтування різниці між усіма річними відсотками та притоками реальних грошей, які накопичуються протягом усього життя проекту:

$$NPV = \sum [Pk/(1+i)^n] - IC, \text{ де}$$

Pk –річні грошові надходження,

n – кількість років,

i – ставка дисконту,

IC – стартові інвестиції.

$$\text{Отже: } NPV = ((45000/(1+0)^1) + (30000/(1+0)^2) + (25000/(1+0)^3)) - 100000 = (45000 + 30000 + 25000) - 100000 = 100000 - 100000 = 0$$

Виходячи з цього розрахунку можна зробити такі висновки:

1. Проект не є ні збитковим;
2. Проект є ні прибутковим.

Оскільки $NPV = 0$, але це не лякає інвестора, тобто ГО «ЗАМР»

2.Метод визначення індексу рентабельності інвестицій. Він є логічним продовженням попереднього. Однак, PI – це відносна величина і визначається за формулою:

$$PI = \sum [Pk/(1+i)^n] / IC,$$

$$\text{Отже, } PI = ((45000/(1+0)^1) + (30000/(1+0)^2) + (25000/(1+0)^3)) / 100000 = (45000 + 30000 + 25000) / 100000 = 100000 / 100000 = 1$$

Беручи до уваги розрахунок індексу рентабельності інвестицій, ми бачимо, що дохідність інвестицій відповідає нормативу рентабельності, адже $PI = 1$.

Протягом цих трьох років проводилося будівництво підприємства, було встановлено обладнання, оформлялись всі необхідні документи для відкриття і проводився підбір персоналу. Але залучення інвестиційних ресурсів на цьому не закінчилось.

Керівництво ПП «Селиська сироварня» разом з ГО «ЗАМР» і при підтримці NESTU розробили безстрокову інвестиційну політику (при необхідності). Завдяки якій підприємство змогло отримати 10000 тис. дол.:

1. рік – 2000 доларів ;
2. рік – 4000 доларів ;
3. рік – 4000 доларів .

Метою інвесторів було не отримання якихось прибутків від інвестиційних ресурсів, а розширення ринків збуту товару , розширення асортименту, покращення якості продукції, тобто ці кошти були направлені на розвиток підприємства в цілому. Отримуючи інвестиційні ресурси «Селиська сироварня» змогла підтримати і надати фінансову допомогу у проведенні фестивалю «Селиська співанка» , була задіяна в інших соціально-громадських заходах. Отримані кошти були використані на покращення умов праці, збільшення заробітної плати у всього персоналу (керуючого і керівного), мотивацію працівників.

Завдяки методу розрахунку чистого приведенного доходу розрахуємо чи є цей інвестиційний проект ризиковим і прибутковим:

$$NPV = ((2000/(1+0)*1) + (4000/(1+0)*2) + (4000/(1+0)*3)) - 10000 = \\ (2000 + 4000 + 4000) - 10000 = 10000 - 10000 = 0,$$

$NPV = 0$, тобто проект є ні ризиковим, ні прибутковим.

Розрахуємо індекс рентабельності інвестицій:

$$PI = ((2000/(1+0)*1)+(4000/(1+0)*2)+(4000/(1+0)*3)) / 10000 = \\ (2000+4000+4000)/10000 = 10000/10000 = 1,$$

$PI = 1$, тобто дохідність інвестицій відповідає нормативу рентабельності.

Аналізуючи всі проведені розрахунки можемо сказати, що цей інвестиційний проект, проведений ГО «ЗАМР» є не збитковим і не прибутковим. А інвестиційна діяльність в асоціації організована ефективно. Щодо шляхів удосконалення інвестиційної політики, то керівник підприємства завжди шукає нових інвесторів, але в більшості закордонних і беручи до уваги зовнішні і внутрішні чинники впливу на інвестиційний процес. На даному етапі проводиться обговорення ще одного інвестиційного проекту, який зорієнтований на розвиток дітей – Міжнародний театральний фестиваль «Птах». Отже, можна із впевненістю сказати, що інвестиційна політика зорієнтована на майбутнє і постійно вдосконалюється.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ І ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ГО «ЗАКАРПАТСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ»

3.1. Основні напрямки вдосконалення управління інвестиційною діяльністю організації

Здійснення інвестиційної діяльності в ГО «Закарпатська Асоціація Місцевого Розвитку» є найважливішою сферою управлінської діяльності. Будь-яке управлінське рішення з цього напрямку потребує глибоких знань теорії і практики в галузі економіки і фінансів, системного підходу, володіння методами економіко-математичного моделювання. Тобто, для управління інвестиційною діяльністю необхідно опанувати комплекс сучасних знань і навичок, що можуть забезпечити реалізацію стратегічних рішень, які по суті забезпечують економічний розвиток підприємства в перспективі.

Інвестиційний менеджмент в асоціації являє собою систему принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, які пов'язані зі здійсненням різноманітних аспектів інвестиційної діяльності. Він покликаний формувати найбільш раціональні управлінські рішення з питань визначення і обґрунтування можливих об'єктів інвестування, оцінки їх інвестиційних якостей, формування та реалізація ефективних інвестиційних програм, відбору окремих інвестиційних проектів. Інвестиційна діяльність громадської організації є складовою загального менеджменту використовує арсенал специфічних методів обґрунтування і прийняття управлінських рішень в сфері інвестиційної діяльності.

Місце інвестиційного менеджменту в загальній системі управління ГО «ЗАМР» можна представити схематично таким чином рис 3.1. З наведеної схеми видно, що інвестиційна діяльність тісно пов'язана з такими основними функціональними системами управління громадської організації

як фінансовий і інноваційний менеджмент. З системою фінансового менеджменту цей зв'язок опосередковується через формування інвестиційних ресурсів за рахунок власних і позикових джерел., з системою інноваційного менеджменту – через розвиток автономних інвестицій (управління формування матеріальних і нематеріальних активів інноваційного характеру).

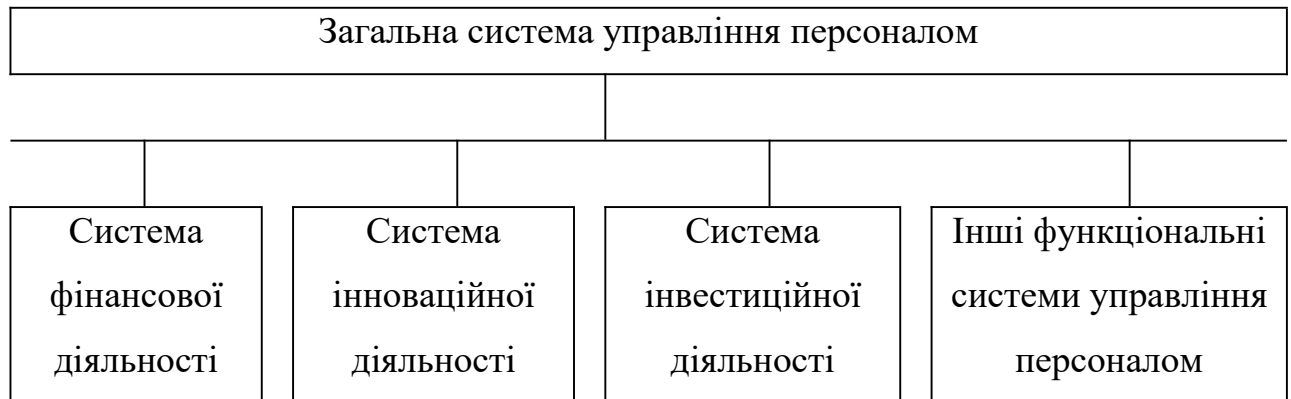

Рис. 3.1. Місце інвестиційного менеджменту в загальній системі управління підприємством і його взаємозв'язок з іншими основними функціональними системами управління

Для вдосконалення управління інвестиційною діяльністю громадської організації «Закарпатська Асоціація Місцевого Розвитку» повинна використовувати такі принципи управління інвестиційною діяльністю (див. рис. 3.2):

1. Забезпечення ефективності всіх сфер діяльності асоціації безпосередньо або опосередковано пов'язане з вибором напрямків і форм інвестування, оптимальністю фінансування інвестиційних проектів, впровадженням досягнень науково-технічного прогресу. Це визначає необхідність органічної інтегрованості управління інвестиційною діяльністю з іншими функціональними і загальними системами управління громадської організації.

2. Всі управлінські рішення у сфері формування і реалізації інвестицій найчастіше взаємозалежні і впливають на кінцеві результати інвестиційної діяльності підприємства в цілому, як безпосередньо і

опосередковано. Виходячи з цього управління інвестиціями має розглядатись як комплексна функціональна система, що забезпечує розробку взаємозалежних управлінських рішень, кожне з яких робить свій внесок у загальну результативність діяльності підприємства.

Рис. 3.2. Основні принципи управління інвестиційною діяльністю в ГО «ЗАР»

3. Навіть найефективніші управлінські рішення у сфері формування і реалізації інвестицій, що розроблені і реалізовані ГО «ЗАР» в попередньому періоді, не завжди можуть бути повторно використані на подальших етапах його інвестиційної діяльності. Насамперед, це пов'язане з високою динамікою чинників зовнішнього середовища, і в першу чергу зі зміною кон'юнктури фінансового або товарного ринків. Крім того змінюються в часі і внутрішні умови функціонування організації, особливо

на етапах переходу до наступних стадій його життєвого циклу. Саме високий динамізм інвестиційного менеджменту може забезпечити задані темпи економічного розвитку організації, форми організації його виробничої і фінансової діяльності, інших параметрів функціонування

4. Реалізація цього принципу припускає, що підготовка кожного управлінського рішення в сфері формування інвестицій і інвестиційних ресурсів підприємства повинна враховувати альтернативні можливості дій. За наявності альтернативних управлінських рішень у цій галузі їх вибір повинен бути заснований на системі критеріїв, що визначають інвестиційну ідеологію, інвестиційну стратегію або конкретну інвестиційну політику підприємства. ГО «ЗАМР» сама розробляє систему таких критеріїв у сфері управління інвестиційною діяльністю.

5. Якими б ефективними не здавалися ті або інші проекти управлінських рішень у сфері інвестиційної діяльності, вони мають бути відхилені, якщо входять у протиріччя з місією підприємства, стратегічними напрямками його розвитку, підривають економічну основу ефективного інвестування у майбутньому періоді.

Головною метою інвестиційної діяльності громадської організації «Закарпатська Асоціація Місцевого Розвитку» є реалізація загальної мети асоціації:

1. розвиток співробітництва в економічних та соціальних сферах в Закарпатському регіоні шляхом налагодження зв'язків громадян, юридичних осіб, державних, приватних підприємств та організацій України з міжурядовими організаціями та закладами за кордоном.

2. сприяння економічному, соціальному, культурному розвитку Закарпатського регіону:

- культурний та громадський обмін між населенням регіону та громадянами європейських країн;

- сприяння навчальному процесу шляхом підтримки навчальних закладів та студентів регіону;

- підтримка у вивченні іноземних мов;
- створення власних засобів масової інформації;
- створення центрів аграрної, соціальної та юридичної освіти;
- благодійна допомога населенню регіону шляхом безоплатного надання аграрних, санітарних, технічних та культурних засобів.

3. інші види діяльності, не заборонені чинним українським законодавством.

Для покращення і вдосконалення інвестиційної діяльності потрібно щоб у процесі реалізації своєї головної цілі управління інвестиційною діяльністю ГО «ЗАМР» спрямовувалося на рішення певних основних задач (див. табл. 3.2).

Розглянуті завдання інвестиційного менеджменту є якнайтісніше взаємозалежними, хоча деякі з них мають різноспрямований характер (забезпечення максимізації прибутковості (отримання соціального ефекту) інвестицій при мінімізації інвестиційного ризику; забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі здійснення інвестиційної діяльності і забезпечення максимального соціального ефекту від інвестицій.) Тому в процесі управління інвестиційною діяльністю підприємства розглянуті завдання мають бути оптимально узгоджені між собою для ефективної реалізації його головної мети.

Ранжирування окремих завдань управління інвестиційною діяльністю повинно здійснюватися шляхом визначення значущості кожного з них, виходячи з їх пріоритетності.

Успішне функціонування інвестиційної діяльності багато в чому визначається ефективністю її організаційного забезпечення. Система організаційного забезпечення інвестиційної діяльності повинна являти собою взаємозалежну сукупність внутрішніх структурних служб і підрозділів підприємства, що забезпечують розробку й прийняття управлінських рішень по окремих аспектах його інвестиційної діяльності, і несуть відповідальність за результати цих рішень.

Таблиця 3.2

Система основних задач, що спрямовані на реалізацію головної мети
управління інвестиційною діяльністю

Головна ціль управління інвестиційною діяльністю	Основні задачі управління інвестиційною діяльністю, що спрямовані на реалізацію його головної цілі
Забезпечення максимізації отримання соціального ефекту від впровадженого інвестиційного проекту в поточному і перспективному періоді.	1. Забезпечити достатньо інвестиційної підтримки високих темпів розвитку операційної діяльності підприємства.
	2. Забезпечення максимальної дохідності (соціального ефекту) окремих реальних інвестицій та інвестиційної діяльності організації в цілому при встановленні інвестиційного ризику.
	3. Забезпечення мінімізації інвестиційного ризику по окремим реальним інвестиціям та по інвестиційній діяльності організації в цілому при встановленому рівні дохідності .
	4. Забезпечення максимальної ліквідності інвестицій і можливості швидкого реінвестування капіталу при зміні зовнішніх і внутрішніх умов здійснення інвестиційної діяльності.
	5. Забезпечення формування достатнього обсягу інвестиційних ресурсів в оптимальній структурі відповідно до прогнозованих обсягів інвестиційної діяльності.
	6. Забезпечення фінансової рівноваги організації в процесі здійснення інвестиційної діяльності.
	7. Пошук шляхів прискорення реалізації діючої інвестиційної програми організації.

Основу організаційного забезпечення інвестиційної діяльності повинна становити діюча на підприємстві структура управління його інвестиційною діяльністю, елементами якої є окремі менеджери, служби, відділи та інші організаційні підрозділи управлінського апарату. Оскільки система інвестиційного менеджменту є складовою загальної системи управління підприємством, структура управління його інвестиційною діяльністю має

бути інтегрована із загальною організаційною структурою. Це дозволяє знизити загальний рівень управлінських витрат, забезпечити координацію дій системи інвестиційного менеджменту з іншими системами управління, підвищити комплексність і ефективність контролю реалізації прийнятих рішень.

У процесі формування організаційної структури інвестиційного менеджменту члени асоціації повинні виходити з обсягу інвестиційної діяльності підприємства, її основних форм, функцій інвестиційного процесу, регіональної диверсифікації та інших чинників. Крім того, при її побудові мають бути забезпечені ефективні зв'язки між різноманітними підрозділами служби управління інвестиційною діяльністю, з одного боку, і між підрозділами інвестиційного менеджменту та інших функціональних систем управління підприємством, з іншого.

В громадській організації «Закарпатська Асоціація Місцевого Розвитку» не має визначеної організаційної структури управління. Тому можна запропонувати впровадити в асоціації лінійно-функціональну організаційну структуру управління (характерна для середніх підприємств), в якій функції інвестиційного управління покладаються на спеціального інвестиційного менеджера або на загальний центр управління інвестиційною діяльністю, що знаходиться в складі фінансової служби підприємства. Такий інвестиційний центр здійснює управління всіма основними аспектами інвестиційної діяльності підприємства, координуючи свої дії з центрами управління операційною і фінансовою діяльністю підприємства.

Важливою складовою механізму управління інвестиційною діяльністю є системи і методи внутрішнього інвестиційного контролю. Системи внутрішнього контролю є невід'ємною частиною всієї системи управління підприємством з метою забезпечення ефективності реалізованих управлінських рішень і створюються на підприємстві за лінійним чи функціональним принципом, або з одночасним поєднанням обох принципів функціонування. В основі цих систем лежить поділ контрольних обов'язків

між окремими службами і менеджерами. У традиційних системах внутрішнього контролю органічною складовою виступає система інвестиційного контролю.

У загальній системі контролінгу в асоціації, виділяється один із центральних його блоків – інвестиційний контролінг. Інвестиційний контролінг являє собою контролюючу систему, що забезпечує концентрацію контрольних дій на найбільш пріоритетних напрямках інвестиційної діяльності підприємства, вчасне виявлення відхилень її фактичних результатів від передбачення і прийняття оперативних управлінських рішень, що мають забезпечити нормалізацію цієї діяльності. Але в громадській організації інвестиційний контролінг мало розвинений і тому я пропоную для вдосконалення управління інвестиційною діяльністю використовувати такі функції інвестиційного контролінгу:

- спостереження за ходом реалізації інвестиційних завдань, які встановлені системою планових показників і нормативів;
- вимір ступеня відхилення фактичних результатів інвестиційної діяльності від передбачення;
- діагностування по розмірах відхилень серйозних погіршень в інвестиційній позиції підприємства та істотного зниження темпів його розвитку;
- розробка оперативних управлінських рішень щодо нормалізації інвестиційної діяльності підприємства відповідно до передбачених цілей і показників;
- коригування за необхідності окремих цілей і показників інвестиційної діяльності в зв'язку зі зміною зовнішнього інвестиційного середовища, кон'юнктури інвестиційного ринку і внутрішніх умов.

Згідно з цими функціями інвестиційний контролінг не повинен обмежуватися лише внутрішнім контролем за здійсненням інвестиційної діяльності й інвестиційних операцій, але й ефективною координуючою системою забезпечення взаємозв'язку між формуванням інформаційної бази,

інвестиційним аналізом, інвестиційним плануванням і внутрішнім інвестиційним контролем на підприємстві.

Ефективним інструментом перспективного управління інвестиційною діяльністю громадської організації в умовах реалізації цілей економічного розвитку асоціації істотних змін макроекономічних факторів, впливу державного регулювання ринкових процесів, кон'юнктури інвестиційного ринку і, пов'язаної з цим невизначеності, є інвестиційна стратегія. Але інвестиційна стратегія трошки слабо розвинена і я пропоную використовувати такі принципи розроблення інвестиційної стратегії в організації (рис. 3.3), а також використовувати такі етапи процесу розробки інвестиційної стратегії організації (рис. 3.4).

Принципи розробки інвестиційної стратегії підприємства					
1.Розгляд підприємства, як відкритої системи, спроможної до самоорганізації		2. Урахування базових стратегій операційної діяльності підприємства		3. Переважаюча орієнтація на підприємницький стиль стратегічного управління інвестиційною діяльністю	
		4. Забезпечення погодженості перспективного управління інвестиційною діяльністю		5. Забезпечення адаптивності інвестиційної стратегії до змін факторів зовнішнього інвестиційного середовища	
		6. Забезпечення альтернативності стратегічного інвестиційного вибору		7. Забезпечення постійного використання результатів технологічного процесу в інвестиційній діяльності	
8. Врахування рівня інвестиційного ризику в процесі прийняття стратегічних інвестиційних рішень		9. Орієнтація на професійний апарат інвестиційних менеджерів в процесі реалізації інвестиційної стратегії		10. Забезпечення розробленої інвестиційної стратегії відповідними організаційною структурою та інвестиційною культурою	

Рис. 3.3. Основні принципи розробки інвестиційної стратегії підприємства

Інвестиційна стратегія повинна мати систему довгострокових цілей інвестиційної діяльності підприємства, що обумовлені загальними задачами його розвитку та інвестиційною ідеологією, а також включає вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення.

Рис. 3.4. Основні етапи процесу розробки інвестиційної стратегії підприємства

Стратегічний інвестиційний рівень організації повинен забезпечуватися рівнем стратегічного мислення його власників, керівників та інвестиційних менеджерів; їх знаннями про стан і майбутню динаміку факторів зовнішнього інвестиційного середовища, можливостями формування інвестиційних ресурсів, наявністю загальної стратегічної концепції його розвитку; рівнем ефективності діючих на підприємстві систем аналізу, планування і контролю; відповідним рівнем організаційної структури управління інвестиційною діяльністю.

Громадська організація здійснює управління інвестиційною діяльністю досить добре, але нестабільність економіки і законодавчої бази нашої держави вимагає пошуку нових напрямків вдосконалення управління інвестиційною діяльністю.

3.3. Розробка заходів щодо усунення недоліків у процесі управління інвестиційною діяльністю

ГО «Закарпатська Асоціація Місцевого Розвитку»

Недоліком діяльності громадської організації є те, що не має організаційної структури за допомогою якої легше б було управляти інвестиційною діяльністю. Тому одним із заходів усунення недоліків в управлінні інвестиційною діяльністю можна вважати створення відповідного відділу, який би слідкував за процесом інвестиційної діяльності в асоціації. На даний час цим займається Президент громадської організації. І іноді виникають ситуації, коли сам керівник не зможе проконтролювати весь процес інвестиційної діяльності і йому важко ним управляти. Адже організація може впроваджувати одночасно два інвестиційні проекти.

Громадська організація «Закарпатська Асоціація Місцевого Розвитку» фінансує лише реальні інвестиційні проекти. А реальне інвестування в усіх його формах супроводжується численними ризиками, природа яких тісно пов'язана з мінливістю економічної ситуації в країні, коливанням

кон'юнктури інвестиційного ринку, специфічністю проектів та форм їх фінансування. В організації не має конкретних планів щодо усунення ризиків в управлінні інвестиційною діяльністю. Але для початку треба визначити оцінку ризиків інвестиційних проектів, які впроваджуватимуться. Спочатку треба розробити певні етапи оцінки ризиків (рис. 3.5):

Етапи оцінки ризиків реальних інвестиційних проектів	1. Ідентифікація окремих видів ризиків реального інвестиційного проекту
	2. Оцінка широти та достовірності інформації для визначення рівня окремих проектних ризиків
	3. Вибір та використання відповідних методів оцінки вірогідності окремих проектних ризиків
	4. визначення розміру можливих фінансових втрат при настанні ризикової події по окремих видах проектних ризиків
	5. Оцінка загального рівня проектного ризику з фінансовими можливостями підприємства
	6. Співставлення рівня проектного ризику з фінансовими можливостями підприємства
	7. Співставлення рівня проектного ризику з рівнем дохідності проекту
	8. Ранжирування розглядаємих реальних інвестиційних проектів за рівнем ризику

Рис. 3.5. Основні етапи оцінки ризиків реальних інвестиційних проектів організації

1. Першим кроком на цьому етапі є визначення зовнішніх або систематичних ризиків проекту. Після цього мають бути ідентифіковані внутрішні ризики, які притаманні даному реальному інвестиційному

проекту. Закінчується цей етап оцінки формуванням повного портфеля можливих ризиків реалізації проекту.

2. Можливість створення інформаційного масиву передумовлює в подальшому і метод оцінки ризиків.

3. Аналіз одиничного ризику проекту базується на оцінці ризиків, що притаманні його грошовим потокам. Тобто, характер розподілу вірогідностей отримання певних грошових потоків та їх кореляція визначають їх характер розподілу вірогідностей показників чистого приведенного доходу та внутрішньої ставки дохідності проекту.

4. Розмір можливих фінансових втрат обумовлюється видом інвестицій, обсягом інвестиційного капіталу, рівнем проектного ризику та діапазоном відхилень значень доходів від очікуваного значення.

5. Загальний рівень проектного ризику теоретично оцінюється як функція значень рівнів ідентифікованих ризиків по проекту.

6. Шостий і сьомий етапи передбачають оцінку прийнятості інвестиційних проектів забезпечити страхування їх ризиків та достатності величини їх очікуваного від проекту доходу для компенсування можливих втрат при настанні ризикової події і забезпечення позитивного фінансового результату інвестицій.

7. Узагальнююча порівняльна оцінка альтернативних інвестиційних проектів за рівнем ризику здійснити за таким методом: на основі значень коефіцієнта варіації по тих кінцевих показниках ефективності проекту, які є для громадської організацій пріоритетними.

Ризик реального інвестиційного проекту – це вірогідність виникнення несприятливих фінансових недоліків у вигляді витрат очікуваного інвестиційного доходу через невизначеність умов його реалізації.

Для того, щоб була якомога менша вірогідність виникнення інвестиційного ризику потрібно добре організувати процес розробки системи планів і планових показників по забезпеченню розвитку підприємства на обхідними інвестиційними ресурсами і підвищенню ефективності його

інвестиційної діяльності майбутньому періоді, тобто розробити ефективну систему планування, яка буде складатися:

- прогнозування інвестиційної діяльності, яка потрібує для своєї реалізації висококваліфікованих виконавців. В громадській організації важко проводити прогнозування інвестиційної діяльності, бо не вистачає фахівців, які б працювали в цій сфері.

- поточне планування інвестиційної діяльності, яке буде базуватися на розробленій інвестиційній стратегії та інвестиційній політиці по окремих аспектах інвестиційної діяльності і полягатиме в розробці конкретних видів поточних планів, що дозволить визначити на майбутній період усі форми інвестиційної діяльності організації і джерела її фінансування, сформувані структуру доходів і витрат, забезпечити фінансову стійкість і постійну платоспроможність організації в процесі її інвестиційної діяльності, обумовити приріст і структуру її активів на кінець планового періоду. Для того, щоб було легше управляти інвестиційною діяльністю в асоціації повинні бути такі інвестиційні плани:

- План обсягу інвестиційної діяльності в окремих формах реального інвестування.
- План доходів і витрат по інвестиційній діяльності.
- План надходження і витрачання коштів у процесі інвестиційної діяльності.

Ці системи інвестиційного планування мають бути взаємопов'язані і реалізуватися у визначеній послідовності.

Для того, щоб усунути недоліки у процесі управління інвестиційною діяльністю ГО «Закарпатська Асоціація Місцевого Розвитку» можна використати нову програму Project Expert – це комп'ютерна система, призначена для підготовки бізнес планів та створення фінансових моделей нового або діючого підприємства незалежно від його галузевої приналежності і масштабів. Використавши програму Project Expert для розробки інвестиційного проекту можна:

- розробити детальний фінансовий план і визначити потребу в грошових коштах на перспективу;
- визначити схему фінансування підприємства, оцінити можливість і ефективність залучення грошових коштів з різних джерел;
- розробити план розвитку підприємства або реалізації інвестиційного проекту, визначивши найбільш ефективну стратегію маркетингу, а також стратегію виробництва, що забезпечує раціональне використання матеріальних, людських і фінансових ресурсів;
- програти різні сценарії розвитку підприємства, варіюючи значення чинників, здатних вплинути на його фінансові результати;
- сформулювати стандартні фінансові документи, розрахувати найбільш поширені фінансові показники, провести аналіз ефективності поточної і перспективної діяльності підприємства;
- підготувати бездоганно оформлений бізнес-план інвестиційного проекту, повністю відповідний міжнародним вимогам на російському і декількох європейських мовах.

Простий для розуміння інтерфейс дозволяє користувачу пройти всі етапи створення моделі компанії і опрацювання бізнес плану. Програма автоматично підтримує основні правила бухгалтерського обліку і фінансового аналізу і проводить глибокий аналіз коректності даних, що вводяться під час розрахунку. Це дозволяє уникнути багатьох помилок на етапі планування інвестиційної діяльності.

Результат діяльності підприємства в умовах ринку багато в чому залежить від впливу різних чинників, значення яких важко, а часом неможливо передбачити на стадії планування. Найбільш ефективним є використання в умовах невизначеності сценарного підходу. Вибраний сценарій розвитку проекту будується на припущеннях, але реальне життя завжди вносить свою корективу і тому жоден, навіть дуже детально пророблений проект не може бути реалізований відповідно до раніше розробленого плану. Таким чином, для ефективного управління процесом

реалізації проекту необхідно забезпечити «зворотний зв'язок». Для прийняття рішень керівник повинен мати можливість регулярно і своєчасно отримувати актуальну інформацію про стан проекту. У Project Expert передбачені спеціальні процедури, що дозволяють здійснювати актуалізацію даних в процесі реалізації проекту.

Програма містить розділ «Інвестиційний план», призначений для складання календарного графіка капітальних початкових вкладень і підготовчих робіт. Тут можна указати окремі етапи робіт, ресурси, необхідні, для виконання цих етапів, встановити взаємозв'язки між етапами, сформувати активи підприємства, описати способи і терміни амортизації активів. Інтерфейс розділу добре знаком тим, кому вже доводилося працювати з такими системами управління проектами, як MS Project, Time Line або Primavera SureTrack. Однак впритул Project Expert зроблений не на тимчасові характеристики проекту (хоч і їх опис часто але поступається перерахованим системам мережевого планування), а на фінансові аспекти підготовки проекту – вартість підготовчих робіт, ресурси, що використовуються і особливості обліку ініціативних інвестицій.

Тісний зв'язок між календарним планом робіт і правилами їх уявлення в бухгалтерській документації дозволяє зекономити значний час, що витрачається на визначення майбутніх амортизаційних відрахувань, витрат на обслуговування обладнання і інших питань, пов'язаних з інвестиційним етапом проекту. Програма досить гнучко підходить до уявлення даних про проект, дозволяючи або пов'язувати всі етапи інвестиційної і подальшої операційної діяльності, або описувати ці стадії проекту незалежно.

У випадку, якщо які-небудь етапи підготовки виробництва пов'язані з спорудою будівель, придбанням обладнання, землі, або інших основних коштів, користувач може відразу указати спосіб амортизації відповідних активів і інші, дані, що відносяться до них. Подальший розрахунок амортизації проводиться автоматично.

Дублюючи можливості інших систем управління проектами, Project Expert не змушує користувача використати тільки свою вбудовану підсистему календарного планування. Програма підтримує обмін даними з системами MS Project і Primavera SureTrack, що дозволяє використати проекти, підготовлені в цих програмах при створенні бізнес плану і, навпаки, перенести дані з бізнес плану в системи, орієнтовані на контроль виконання проектів.

Потреба в капіталі визначається на основі даних, що відображаються в Звіті про рушення грошових коштів (Cash-Flow). Значення сальдо рахунку підприємства представлені в останньому рядку таблиці Cash-Flow і демонструють стан розрахункового рахунку підприємства, що прогнозується, що реалізовує проект в різні періоди часу. Негативне значення сальдо розрахункового рахунку означає, що підприємство не має в своєму розпорядженні необхідну суму капіталу.

Задачею користувача є сформувати капітал таким чином, щоб ні в один період часу значення сальдо розрахункового рахунку не мало негативне значення. При цьому необхідно дотримуватися основного принципу - капітал повинен бути залучений тільки в той період часу, коли це дійсно необхідне.

Також потрібно брати до уваги вартість капіталу, умови, на яких він може бути залучений. Насамперед, умови залучення капіталу повинні бути найбільш реалістичне. Тобто, розробляючи бізнес-план проекту, автори повинні мати попередні домовленості з банком, в принципі готовим кредитувати проект, або добре уявляти собі реальний ринок капіталу.

Наприклад, на яких умовах можуть бути залучені інвестори, або як може бути організована підписна кампанія на акції серед населення і скільки це буде коштувати. Іншими словами, формуючи капітал проекту, потрібно виразно представляти його вірогідну вартість. При визначенні вартості капіталу потрібно також враховувати вартість гарантій або страхування капіталу, а також витрати на проведення рекламної кампанії для залучення капіталу. Важливою перевагою Project Expert є те, що потреба в капіталі

визначається з урахуванням інфляції, що, в свою чергу, дозволяє уникнути грубих помилок в плануванні бюджету проекту.

При оцінці ефективності інвестицій найбільш важливим є прогноз грошових потоків підприємства. Проектування грошового потоку покаже здатність підприємства генерувати достатню кількість грошових коштів для покриття боргових зобов'язань, виплат процентів по кредитах і дивідендів акціонерам. Прогнозний звіт про рушення грошових коштів дозволить визначити потребу в фінансових ресурсах в різні періоди часу, розробити найбільш раціональну стратегію формування капіталу підприємства і розрахувати дисконтовані показники ефективності інвестицій (Cash Flow Discounted Criteria).

Модуль «Деталізуванням результатів» надає можливість користувачеві переглянути і вивести на друк деталізовані результати, отримані при розрахунку проекту. Усього, користувач може використати до 30 стандартних таблиць, що відображають стан і результати проекту. Якщо це виявиться недостатнім або з'явиться необхідність в звітах іншого формату, вони легко можуть бути створені в розділі "Таблиці користувача".

Побудова і виведення на друк здійснюється за допомогою вбудованого модуля Project Chart, який, нарівні з процедурами побудови, відображення і печатей графіків, дозволяє розрахувати нові показники ефективності на основі даних або їх груп, представленої в таблицях: «Баланс», «Звіт про рушення грошових коштів», «Звіт про фінансові результати» і таблиці деталізування результатів.

Результати розрахунку проекту включають також набір найбільш поширених фінансових показників, що включають наступні групи даних:

- Показники ліквідності – поточна ліквідність, швидка ліквідність, чистий робочий капітал і інші показники, що відображає здатність компанії задовольняти претензії держателів короткострокових боргових зобов'язань.

- Показники рентабельності – набір коефіцієнтів, що показують, наскільки прибуток на діяльність компанії і наскільки ефективно використання різних типів ресурсів.

- Показники ділової активності – дозволяють проаналізувати, наскільки ефективно підприємство використовує свої кошти. Включають набір показників оборотності різних типів коштів, зобов'язань і т.п.

Показники стійкості – характеризують фінансову незалежність і платоспроможність компанії, включають різні представлення співвідношень між джерелами фінансування (коефіцієнт фінансової незалежності, коефіцієнт покриття процентів і т.п.).

Інвестиційні критерії, що характеризують вартість і прибутковість акцій підприємства (прибуток на акцію, Р/Е, коефіцієнт покриття дивідендів і т.п.)

Показники ефективності інвестицій (дисконтовані кэш-фло критерії) - чистий приведений прибуток, період окупності проекту, внутрішня норма рентабельності і інші показники, що використовується для комплексного аналізу проекту.

Отже, використання програми Project Expert в громадській організації «Закарпатська Асоціація Місцевого Розвитку» дало б змогу ефективніше управляти інвестиційною діяльністю. Завдяки цій програмі можна було б усунути недоліки в управлінні інвестиційною діяльністю, що існують на даний період часу в організації.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Активізація інвестиційної діяльності, збільшення обсягів інвестування та їх ефективне використання є головною передумовою економічного зростання України., одним з вирішальних факторів успішного реформування її народного господарства.

В громадській організації «Закарпатська Асоціація Місцевого Розвитку» метою інвестиційної діяльності є не отримання максимального прибутку від впроваджуваних проектів, а отримання соціального ефекту. У даній роботі я проведено аналіз одного з таких інвестиційних проектів, виявлено шляхи його вдосконалення та розроблено деякі заходи щодо усунення недоліків в управлінні інвестиційною діяльністю.

Найбільшим інвестиційним проектом громадської організації «Закарпатська Асоціація Місцевого Розвитку» є ПП «Селиська сироварня»

Цей інвестиційний проект є нульовим, тобто для створення нового підприємства. Реалізація проекту почалася лише тоді, як майбутній власник підприємства погодився на умови інвестора, тобто, що цей проект буде лише соціальним і прибутків він не отримуватиме.

Отримані доходи буде впроваджувати для:

- 1) вдосконалення технологічного процесу;
- 2) покращення якості продукції;
- 3) задоволення потреб персоналу;
- 4) розширення асортименту товару.

Використовуючи показники організації я провела оцінку ефективності даного проекту. Беручи до уваги всі проведені розрахунки можна сказати, що проект не збитковим і не прибутковим. Адже чистий приведений дохід (NPV) $= 0$, а індекс рентабельності інвестицій дорівнює нормативу рентабельності ($PI = 1$).

Інвестиційна діяльність на підприємстві організована ефективно. Щодо шляхів удосконалення інвестиційної політики, то керівник підприємства завжди шукає нових інвесторів, але в більшості закордонних і беручи до уваги зовнішні і внутрішні чинники впливу на інвестиційний процес. На даному етапі проводиться обговорення ще одного інвестиційного проекту, який зорієнтований на розвиток дітей – Міжнародний театральний фестиваль «Птах». Отже, можна із впевненістю сказати, що інвестиційна політика зорієнтована на майбутнє і постійно вдосконалюється.

Здійснення інвестиційної діяльності в ГО «Закарпатська Асоціація Місцевого Розвитку» є найважливішою сферою управлінської діяльності. Інвестиційний менеджмент в асоціації являє собою систему принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, які пов'язані зі здійсненням різноманітних аспектів інвестиційної діяльності.

Для вдосконалення управління інвестиційною діяльністю громадської організації «Закарпатська Асоціація Місцевого Розвитку» повинна використовувати такі принципи управління інвестиційною діяльністю:

1. Інтегрованість із загальною системою управління ГО «ЗАМР»;
2. Комплексний характер формування управлінських рішень;
3. Високий динамізм управління;
4. Варіативність підходів до розробки окремих управлінських рішень;
5. Орієнтованість на стратегічні цілі розвитку асоціації.

В громадській організації «Закарпатська Асоціація Місцевого Розвитку» не має визначеної організаційної структури управління. Тому я запропонувала впровадити в асоціації лінійно-функціональну організаційну структуру управління (характерна для середніх підприємств), в якій функції інвестиційного управління покладаються на спеціального інвестиційного менеджера або на загальний центр управління інвестиційною діяльністю, що знаходиться в складі фінансової служби підприємства. Такий інвестиційний центр здійснює управління всіма основними аспектами інвестиційної

діяльності підприємства, координуючи свої дії з центрами управління операційною і фінансовою діяльністю підприємства.

Для того, щоб усунути недоліки у процесі управління інвестиційною діяльністю ГО «Закарпатська Асоціація Місцевого Розвитку» можна використати нову програму Project Expert – комп'ютерна система, призначена для підготовки бізнес планів та створення фінансових моделей нового або діючого підприємства незалежно від його галузевої приналежності і масштабів. Отже, використання програми Project Expert в громадській організації «Закарпатська Асоціація Місцевого Розвитку» дало б змогу ефективніше управляти інвестиційною діяльністю. Завдяки цій програмі можна було б усунути недоліки в управлінні інвестиційною діяльністю, що існують на даний період часу в організації.

Список використаних джерел

1. Господарський Кодекс України від 16 липня 2003 р.
2. Про інвестиційну діяльність. Закон України від 18 вересня 1991 р.
3. Афонин А.А. Основы мотивации труда - К., 1994
4. Березин И Маркетинг сегодня.—М.: Менеджер, 1996
5. Білоцерківець О. П. Прямі іноземні інвестиції в економіку України. “Моніторинг економіки України” №4, 1996 рік.
6. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент.-К.: МП ИТЕМ ЛТД, Юнайтед Лондон Трейд Лимитед, 1995
7. Внешнеторговые сделки / Сост. И. С. Гринько. – Сумы: Фирма «Реал», 1994. – 464 с.
8. Герчикова И.Н. Маркетинг и международное коммерческое дело.-М: Внешторгиздат, 1991
9. Гірняк О.М., Лазановський П.П. Менеджмент: Підруч.— Львів: "Магнолія плюс", 2004.
- 10.Гроші люблять гроші (ЮНКТАД про прямі іноземні інвестиції). “Діловий вісник” №1, 1997.
11. Грузинов В.П., Грибов В.Д. Экономика предприятия.-М.: Финансы и статистика, 1998
12. Гуляєва Н. М. Інвестиційний менеджмент: Підручник. - К: Київ. нац. торг-екон. ун-т, 2003. – 398 с.
13. Идрисов А.Б., Картышев С.В., Постников А.В. Стратегическое планирование и анализ эффективности инвестиции. – М.: Филинь, 1997
14. Калина А.В. Организация и оплата труда в условиях рынка К., 1995
15. Калина А.В. Осокимна В.В. Экономическая теория и практика хозяйствования. - К.: МАУП, 1997
16. Кириченко О.А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2002. – 384
17. Киселев А.П. Теория и практика современного бизнеса.-К.: Либра, 1995.

18. Коваль С. В. Іноземні інвестиції нам потрібні, а іноземні інвестори – ні?
“Українська інвестиційна газета” №5 від 6 березня 2007 року
19. Козак Ю.Г., Лук’яненко Д.Г., Макогон Ю.В. та ін. Міжнародна економіка:
Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури,
Видавництво «АртЕк», 2002. – 436 с.
20. Котлер Ф. Основи маркетинга. - М.: Прогресс, 1990
21. Лазебник Л. С. Протиріччя використання іноземного капіталу в Україні.
“Економіка України”, №1, 2007.
22. Лукінов И. А. Інвестиційна активність в економічному відновленні і
росту. “Економіка України”, №8, 2007.
23. Макконел К.Р., С.Л. Брю. Экономикс. – М.: «Республика», 1992.
24. Макконел К.Р., БРЮ С.Л. Экономика: принципы, проблемы и политика.-
М., 1992
25. Международный менеджмент. / Под. ред. Пивоварова С.Э. и др.– СПб:
Питер, 2001.– 576 с.
26. ЦНЛ, 2004. – 247 с.
27. Немцов В.Д. Менеджмент організацій: Навч. посіб.— 2-ге вид.— К.:
Знання, 2001.
28. Облік і аналіз ЗЕД. Підручник для студентів ВНЗ спеціальності «Облік і
аудит» / Ф.Ф. Бутинець, І.В. Жиглей, В.М. Пархоменко; За ред. проф.
Ф.Ф. Бутинця; 2-ге вид., доп. І перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2001.
– 544 с.
29. Осовська Г.В., Осовський О.А. Менеджмент організацій: Навч. посіб.—
К.: Кондор, 2004.
30. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом. – К. : Лібра, 2002. -
472 с.
31. Пешкова Е.П. Маркетинговый анализ деятельности фирмы. Практические
рекомендации. Методические основы проведения.-М.: Ось-86, 1997
32. Подсолонко Е.А., Подсолонко В.А. Менеджмент: теория и практика.— К.:
Атика, 2003.

33. Портер М. Современный маркетинг.-М.: Прогресс, 1990
34. Рум'янцев А.П., Рум'янцева Н.С. Зовнішньоекономічна діяльність.: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. 384 с.
35. Стрик Д. Э. Расчеты эффективности инвестиционных проектов. : Учебное пособие. – М. : ЗАО „Финстатинформ”, 2001, 130 с.
36. Стровский Л.Е. и др.. Внешнеэкономическая деятельность предприятия.– М.: ЮНИТА, 1996.
37. Уткин Э.А. Бизнес-план. Организация и планирование предпринимательской деятельности. - М., 1997
38. Уткин Э.А. Управление фирмой. - М.: Акалис, 1996
39. Філатов С., Солошенко Л., Кавторєва Я. Зовнішньоекономічна діяльність: організація та документальне оформлення. – 4-те вид., перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2003. – 192 с.
40. Філіпенко А.С. Міжнародні валютно-кредитні відносини. – К.: «Либідь». 1997.
41. Філіпенко А.С. Світова економіка. – К.: Либідь, 2000.